

mladika

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

67

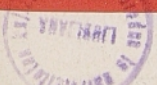
II 117 986 1985

999430051,4

COBISS

4

MLADIKA

IZHAJA DESETKRAT V LETU

LETO XXIX. - ŠTEVILKA 4

KAZALO

Sergij Pahor: Za našo ver- sko in narodno skupnost	41
Marta Kunaver: Življenjski pogledi »Murna Modrega«	42
Jelka Cvelbar: »Biti druga- čen ...«	43
Barbara Suša: Moda	42
Marta Kunaver: Se čudiš?	43
Albert Miklavc: Rižarna	44
Pod črto: Vse pri starem?	44
I. Jevnikar: Slovenski skav- ti v taboriščih	45
Mogoče ne veste, da...	46
Inter: Srbski pesnik Milan Rakić	48
Pavle Merku: Slivno	50
Milan: Misel o človeku in sodobni tehnologiji	50
Barbara Suša: Pesem	50
Antena	51
Iz slovenske publicistike	54
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Mi- lan Lipovec; Zora Piščanc)	56
Ocene: Razstave in knjige Magda in Martin Jevnikar, Ester Sferco)	57
Novice knjižnice D. Černe- ta (1)	60

Na platnicah: Pisma; Čuk na
Obelisku; Listnica uprave

Priloga: RAST 23-1985, pri-
pravlja uredniški odbor mla-
dih (str. 89-92)

Zunanja oprema:
Edvard Žerjal

Uredništvo in uprava: 34133
Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Registrirano na sodišču v Trstu
št. 193

Član USPI (Zveze ita-
ljanskega periodičnega
tiska)

Fosamezna številka Mladike sta-
ne 1.500 lir. Celoletna naročnina
za Italijo 12.000 Lir; nakazati na
poštni tekoči račun 14470348 —
»Mladika« — Trst. Letna naročni-
na za Jugoslavijo 1000 ND. Dru-
ge države 12 US dolarjev (ali e-
nakovreden znesek v tuji valuti).

tisk »graphart«, trst, rossetti 14

pisma pisma pisma pisma pisma

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

VENETI - NAŠI DAVNI PREDNIKI?

Spoštovano uredništvo,

kakor mnogi po Tržaškem sem tudi jaz pred kratkim dobil v poštnem nabiralniku brošuro v oranžni platnici **VENETI, NAŠI DAVNI PREDNIKI?**, zgodovinsko študijo, ki jo je napisal ekonomist dr. Jožko Šavli in izdal in založil Ivan Tomažič na Dunaju, natisnila pa tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Kolikor sem slišal, so mnenja o znanstveni vrednosti te publikacije deljena, saj gre za povsem nov pogled na slovensko prazgodovino. Po tej teoriji naj Slovenci ne bi bili prišli v 6. stoletju z Vzhoda, ampak naj bi bili avtohtoni. Bi Vaše uredništvo lahko izrazilo svoje stališče do tega vprašanja?

P. P., Trst

Že pred časom smo v tej rubriki beležili zanimiv pojav, da se na Slovenskem, posebno v zamejski periferiji, pojavljajo spisi z zgodovinsko-jezikovno tematiko, ki hočejo prodreti s kakšnim revolucionarnim pogledom, povsem v opreki z dosežki uradne akademske znanosti. Že takrat smo poudarili, da so nosilci takih senzacionalnih teorij redno nestrokovnjaki, se pravi ljudje, ki prihajajo iz povsem drugačnih področij in so zato brez ustrezne strokovne predpriprave. Prav tako smo poudarili, da gre za navdušence, ki jih resna znanost ne more jemati v poštev, in da

zato gre za dejavnost, ki je kulturno neperspektivna.

Žal moramo isto oceno izreči tudi o publikaciji, o kateri nas spračuje naš bralec P. P. Gre za ljubiteljski podvig, ki z vso svojo erudicijo more dati samo videz znanstvenosti. Da pa naša sodba ne bi bila videti rojena iz kakega drugega ozira kakor iz spoštovanja do resnice, bomo navedli mnenje dveh eminentnih predstavnikov znanosti, ki jo ta publikacija skuša tako samozavestno korigirati. Gre za mnenje vodilnega slovenskega prazgodovinarja dr. Staneta Gabrovca, ki je pravkar postal član Bavarske akademije znanosti, in Hrvata dr. Radoslava Katičiča, rednega profesorja na dunajski univerzi. Ne eden ne drugi ne more priznati Šavlijevi teoriji znanstvene veljave, kljub erudiciji, s katero jo skuša podpreti. Vemo tudi, da sta oba žal zaman skušala prepričati sicer zaslužnega narodnega delavca p. Ivana Tomažiča o neprimernosti objave tega dela. Nemška »Zusammenfassung« in angleški »Summary« na koncu brošure ne bosta dvignila ugleda slovenske znanosti med tujci.

Uredništvo

SLIKA NA PLATNICI: Člani slovenske zamejske odprave na Anapurno. S to odpravo je Slovensko planinsko društvo v Trstu proslavilo svojo 80-letnico. Po-snetek je z letališča v Ronkah tik pred odletom v Nepal.

XX. ŠTUDIJSKI DNEVI

DRAGA '85

30. IN 31. AVGUSTA IN 1. SEPTEMBRA 1985

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Ester Sferco, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisici sodelujejo brezplačno.

SERGIJ PAHOR

Za našo versko in narodno skupnost

Poziv k soglasju v notranjosti in zavzetosti v javnem življenju je bil morda najbolj jasen klic, ki je segel do nas iz Loreta, kjer je bilo veliko zborovanje na temo »Krščanska sprava in človeška družba«, ki naj bi italijanski Cerkvi pomagalo najti pravo pot v pastoralnih in družbenih problemih. Morda so prve dni bile glasnejše polemike, ki so spremljale nastop Janeza Pavla II. na zborovanju v Loretu. Odmevale so do nas v nekaterih pristranskih časopisnih poročilih, ki so bila uglasena po političnih, da ne rečemo predvolilnih interpretacijah. Papežu so očitali, da je pozival vernike k enotnosti pod okriljem Krščanske demokracije, dejansko pa je govoril o notranjem soglasju in o neki nujni doslednosti kristjanov v odnosu do družbe, ki je globoko razkristjanjena.

Zborovanje v Loretu, kakor tudi predhodne priprave, ki so potekale po škofijah, je samo oplazilo našo slovensko in manjšinsko stvarnost, kot da je malokdo razumel, za kaj dejansko gre, kot da se problematika tega zborovanja nas ne dotika s svojo aktualnostjo in nujnostjo. Marsikdo si je tedaj postavil vprašanje, ali smo v luči problemov naše vsakdanjosti upravičeni to počenjati, ali smo res tako odmaknjeni od resničnih problemov italijanske Cerkve, da jih lahko zanemarjamo? Zdi se, da bi jih lahko z veliko koristjo poglobili tudi mi, le če bi jih znali osvojiti, prilagoditi in jih obravnavati dovolj sproščeno. Toda to se da še popraviti, saj je zborovanje šele sprožilo neko pot vernikov in skupnosti v Cerkvi in ob Cerkvi. Priložnosti bo dovolj, naj tu samo omenimo spodbudne rezultate 5. komisije tržaškega zborovanja, ki je razprav-

ljala o spravi med italijanskim in slovenskim delom tržaške Cerkve.

Vsaj ena izmed misli iz Loreta pa je za našo stvarnost vedno aktualna, in to je tista, ki poziva kristjane na zavzetost za delo v javnem življenju tako na kulturnem, političnem, verskem in sploh družbenem življenju. Danes zares ni čas za odmikanje v zasebnost, ki je že toliko škode povzročila v naših vrstah, temveč za pripravljenost stopiti na plan in si zavihati rokave. Če to velja za koga, potem gotovo velja za kristjane kot pričevalce Resnice, ki naj odreši svet. Predvsem moramo zavračati miselnost, da naše krščanstvo prihaja lahko do izraza šele potem, ko je zadoščeno drugim našim, predvsem materialnim interesom: v cerkvi se pokažem le, če tisto nedeljo ne grem na smučanje ali k morju, v župnijo najdem pot samo tedaj, če nisem na izletu ali s prijatelji, v društvo pridem samo, če me doma ne zadrži TV ali utrujenost ali lenoba.

Naše cerkve pa bodo lahko opravljale svojo vlogo samo, če bomo znali pripraviti spodobno liturgijo ob sodelovanju številnih vernikov, naša društva, krožki in skupine pa bodo ohranili svoj smisel, če bodo ljudje našli pot vanje, ne samo, da bi v njih kaj dobili, temveč, če bodo vsi pripravljeni tudi kaj dati. Svoje zavzetosti ne smemo meriti po občutku dolžnosti, ki nas prešine kdaj pa kdaj, temveč po potrebi, ki prihaja vsak dan in povsod v naši vsakdanjosti.

Samo tako ne bodo samo posamezniki mašili luknje, temveč bomo lahko zares zgradili trajnejšo prihodnost za našo versko in narodnostno skupnost.

Življenjski pogledi »Murna Modrega«

Pa je stal pred mano, kot bi ga pripljuskalo s ceste. V najbolj krtačastem naliivu.

»Prišel sem popraviti telefon.«

Pomela sem si oči, kot da bi pravkar ustala, saj nisem mogla verjeti ne očem, ne ušesom. »Jaz nisem naročila nobenega popravila ...« »Seveda ste, tukaj je vaš naslov ... vse se ujema ...«

Sanjam ne, sem si rekla, že najmanj dve uri sem budna in že marsikaj sem postorila. Seveda ga nisem naročila, saj ga sploh nisem potrebovala.

Možakar pa je trmasto vztrajal, da je bil naročen, in se ni dal odgnati. Kaj sem hotela? Umaknila sem se s praga in ga spustila noter, ker me je prav takrat prešinila nora misel: Kaj pa, če si ga le naročila ...

Kar naprej berem o tem, da ljudje živijo poleg svojega še več drugih življenj. Morda živiš tudi ti še neko drugo življenje in v tem drugem si naročila popravilo telefona. In zdaj seveda o tem nič ne veš.

Ko je že razkladal reči iz torbe in jemal v roke različno orodje, me je preblisnilo, da bo kar dobro, če mi RES POPOLNOMA popravi telefon, da ne bo prekinjal, kadar govorim s tujino. Pustila sem ga, da je šaril po telefonu, ga obračal in preizkušal, jaz pa sem vdana v usodo stala poleg in gledala. Takrat pa sem se spomnila, da še ni desetega in mož še ni dobil plače. »Ali je treba takoj plačati, ali pošljete račun po pošti?« sem plaho začela. »Po pošti.« Komaj sem zadržala vzdih olajšanja. »Koliko pa bo tole stalo?« me je spet zaskrbelo. Tokrat me je premeril od nog do glave. »Pol toliko ne, kot katerikoli drugi servis. Za popravilo hladilnika bi morali plačati ne glede na karkoli najprej povšal, potem še material, delo in potne stroške ...« »Moj Bog,« mi je ušlo. (Hladilnik imam namreč pokvarjen.)

»Kaj pa vi delate?« me je pobaral in me spet zaničljivo premeril od nog do glave. »Nič,« sem se skrčila vase. Za nič na svetu mu ne bi razlagala, da pišem ali rišem, zadosti mi je bil pogled, s katerim me je premeril. Spomnila sem se telefonskega pogovora pred pičlimi dnevi, ko me je poklicala neka stara znanka. »Kaj pa kaj delaš?« mi je ušlo iz nerodnosti, ko sva že izčrpali temo o vremenu. »O, vlagam: sadje, paradižnike, paprike, gobe ...,« je hitela. »Toliko imam dela ...! Pa ti?« je na koncu zadihala v slu-

šalko. »O, jaz pa ne ...« me je postalo sram. »Ja, kaj pa potem sploh delaš?« »Nič,« sem rekla, prav tako kakor zdaj. Ni se mi zdelo vredno govoriti o pisanju in risanju po tako resnem delu, ki ga opravljajo drugi ljudje.

Telefon je bil popravljen (če je bil sploh pokvarjen) in možakar je zlagal orodje v torbico. Takrat me je prešinila strašna misel.

Zadnje čase večkrat berem v revijah in knjigah, da se poštarji, serviserji in celo znanci, s katerimi nič hudega sluteč govoriš, pred tvojimi očmi na lepem izpremenijo v pse ali kaj podobnega. Kaj, če se ta možakar kar na mah izpremeni v psa?

Strah se je v obliki mravljincev, ki so mi lezli po vsem telesu, začel plaziti vame. Nazadnje sem zbegano krožila z očmi po stenah, kje bi lahko našla kak predmet, ki bi me mogel braniti pred krvavim gobcem in zobmi. Umikala sem se pred njim proti pragu, izdavititi pa nisem mogla nobene. Ko je že stopil čez prag, sem kot zmešana planila in zavrtela ključ. Od olajšanja sem se skoraj sesedla. Samo, da je mimo!

»Zakaj pa bereš take knjige?« me je podražil Muren Modrec. »Če ne bi brala takih knjig, ti nikoli ne bi prišlo na misel, da se lahko serviserji izpremenijo v žival.«

Res je, sem si rekla. Ne bom več brala takih knjig. Bom pa že raje brala opolzlosti. Od obeh možnosti, ki se mi danes ponujajo v branje, bom raje izbrala tisto, ki bo morda naredila manj škode.

Barbara Suša

Moda

O, modre votline!
O, črni oboki črtala!
O, sence, muškatno vijolične sence!
O, trepalnice, dolge črne metlice!
O, breskvice rdeče sveže ličnice!
O, misty rose, o roza ustnice!
O, moč mode!
O, brezmejnost očesnosti!

»Biti drugačen...«

Še nobeno leto, odkar zahajam ob tem času v matično domovino, se ni na oljčno nedeljo pozibavalo toliko butaric v skrbno napolnjeni cerkvi. Z rumenino migetajočega cvetja, s pomarančami, ki so bogatile butarice, in z zeleno kipečimi vršički oljčnih vejic ali bodikavih brinčkov so oznanjale vso mladost, vso upornost in vse prepričanje nečesa, kar ni mogoče kar tako odpraviti... Začuda se tudi v svobodi nenadoma prejakega pomladanskega sonca te butarice niso skrile za hrbet ali povesele svojih veselje oznanjujočih vršičkov, pač pa so na mestnem trgu, pred cerkvijo še ponosneje oznanjale svojo bit.

Ta v nebo kipeča rumenina, ki se je v rokah »pobožno razposajenih« otročkov nenehoma živahno pozibavala, mi je s svojo prepričanostjo preniknila v najbolj skrit kotiček duše in sprožila tok misli...

Ti otroci so bili s svojimi butaricami nekaj posebnega, bili so različni, saj so tudi na ven kazali svojo pripadnost. Različnost pa je že od nekdaj burila duhove. Če si različen, si viden in če svoje različnosti ne skrivaš, si tarča.

Včasih, ko znanci ali prijatelji pripovedujejo svoja doživetja v zvezi z vero v svoji domovini, se mi zdi, kot bi poslušala strice ali tete, ki mi pripovedujejo o svoji nemoči, da bi v času fašizma govorili svoj jezik. Strah pred različnim je torej velik; kako naj bi si drugače razlagali vse primere izrinjanja iz razrednih skupnosti tistih drugačnih, ki jim s tako lahkoto nalepimo etiketo »handikapiranec«. To je strah, da bo nekaj, kar je sicer po kriterijih tistega, ki se boji, manjvredno, moglo izriniti njegovo nadvlado zato, da bi naredilo prostor tudi sebi. Zato je najbolj ugodno, če se različnost prikazuje kot krivda! Onkraj meje se na tak način čutiš krivega, če hodiš k maši in zato raje krstiš otroke ob mraku, k birmi jih pošlješ v več kilometrov oddaljen kraj in se brez ugovora ukloniš prepovedi žegnjanja, ki pravzaprav spada že v slovensko ljudsko izročilo, ali se pač zadovoljiš s procesijo v cerkvi, medtem ko se v spominih prestopaš v procesiji po vaških uličicah.

Prav tako se čutiš pri nas krivega, če stopiš v tržaško trgovino in vprašaš trgovca, za katerega ne veš, kaj je, v slovenščini, pa te že njegov pogled potlači nazaj v nekaj nerazumljivo italijansko momljajočega.

Čutiš se krivega, ko greš k zdravniku in ker nisi prepričan, da res govori slovensko, kot so ti zagotovili in zaradi česar si ga pravzaprav izbral, se z njim raje sporazumevaš v italijanščini. Kajti: res je, da smo Slovenci, toda pred našimi someščani druge narodnosti moramo »delati lepo figuro«, čeprav nam potem v svojem dnevniku očitajo, da nam slovenščina ni potrebna, kajti jutranjo kavo v baru naročimo vsak dan v italijanščini.

Lepega videza, kar se znanja italijanskega jezika tiče, pa želi biti tudi marsikateri slovenski Art Buchwald, ki si je zaradi preutesnjenosti slovenskega okolja izbral za svoje italijansko. Njegov naglas je še bolj italijanski kot pri samih Italijanih; zato si ga ni težko zamišljati, kako se pred ogledalom z magnetofonom v roki uči, da bi mu le kateri od kolegov česa ne očital, prebirati naslov slovenskega dnevnika s premnogimi polglasniki, da bo, ja, bolj italijansko zvenelo. To je naš strah »biti različen«.

Biti različen, to pomeni biti v razvidu, pokazati odkrito, kaj si, čeprav te to nekaj stane. Torej: biti pošten do drugih, ker si iskren sam s seboj. To dejstvo ti porodi mogoče samo slab občutek, ko ti soseda italijanske narodnosti na lep način omeni, da bi bilo dobro, če bi svojega otroka, ki šele brblja prve besede, naučil kaj italijanščine ali pa vsaj tržaščine, ker je drugače ne bo nič razumel...

Porodi pa ti tudi lahko gnev, ko ti oblasti prepovejo cerkveni pogreb, ko se ti v nesreči utrne edina hči... Včasih ti porodi tudi grenkobo, ko ti Slovenec, kot si ti, izrazi svoj dvom, da si mogel dobiti visoko nagrado v domovini, ko pa zahajaš v cerkev...

Različnosti je več — pravzaprav je vsak človek različen. Za skupno svobodo je moral pristati na določeno stopnjo konformizma in omejiti lastno svobodo. Vsakdo bi se moral zavedati, da

je svoboden, ker z lastnim omejevanjem dovoljuje svobodo drugemu.

»Biti različen, ne enak, je dejstvo, za katerega se zdi, da se razkriva kot krivda, medtem ko je v resnici prednost (duha)...« To so besede iz članka v italijanskem tržaškem dnevniku, ki govori o »tržaškosti«, o kateri se v nadaljevanju pisec izraža, da mu daje občutek velikega kompleksa večvrednosti ali bolje občutek velike notranje sreče, ki mu ga nudi privilegij, da je Tržačan. In dalje izbira iz italijanske literature književnike, ki mu gradijo »tržaško« kulturo, pri kateri išče moč in potrdilo.

Mi smo različni in nam ni treba iskati druge književnikov, imamo svoje in različni smo v tem, če rečemo z Matjažem Kmeclom: »...da vseeno ni najslabše biti Slovenec: za svoj moderni narodni začetek nimamo ne kralja, ne politika, ne generala, temveč pesnika...«

Da si različen, je torej dejstvo, ki te oplaja, kajti tvoja spoznanja so neprijetno večja kot pa če se konformistično stapljaš v neko večino, ki ji velikokrat vrednote že bledijo.

JELKA CVELBAR

MARTA KUNAVER

Se čudiš?

*Se čudiš, brat
Indijec, Afričan,
Bosanec?*

*Ogrožaš me,
ker je v meni
zamrla ljubezen.
Se je čutil ogrožen
prvi kristjan,
(peščica ljudi
v velikem
rimskem imperiju?)
Medtem ko preklinjam
tiste,
ki me s svojim
jezikom in prisotnostjo
ogrožajo,
pa sem pripravljen
za trideset srebričkov
prodati vse:
svojo čast,
ljubezen
in vero ...
Se čudiš, brat?
Snemi mernik
z moje svetilke
in mi odpri oči
za ljubezen!*

ALBERT MIKLAVEC

Rižarna

*Rižarna,
opečnato žrelo,
kraj trpljenja
in smrti!*

*Potrti
strmeli ste v življenje ...
Strti
ste dočakali na odrešenje,
dan za dnem
zazrti v zarjo upanja
in v sonce hrepenenja
v prividu
jutra nove dobe,
ko vstane dan svobode
tudi za vas.*

*In za vse to
dan za dnem
s silo odpeljani,
dan za dnem
strahotno pretepeni,
dan za dnem
telesno in duševno poteptani,
množično umorjeni
in v pečeh sežgani,*

*da bi z vami upepelili
vse, kar ste želeli,
kar ste hoteli,
vse, prav vse,
kar ste živeli
z mladostno silo
in z modrostjo
zrelih let.*

*Rižarna,
opečnato žrelo,
kraj trpljenja
in smrti,
upali smo vsi,
da si bilà poslednja
mučilnica ljudi ...*

*Če vsi bi le hoteli,
ostala bi za vselej
le grozljiv spomin —
in trajen opomin!*

pod črto - pod črto

Vse pri starem?

V aprilu je bil na enotedenskem obisku v Furlaniji - Julijski krajini jugoslovanski veleposlanik v Rimu Skataretiko. Program obiska je bil nabito poln srečanj in sestankov z najvišjimi predstavniki upravnih oblasti ter gospodarskih krogov, pogovarjal pa se je tudi s slovenskimi zastopniki ter je obiskal vrsto naših ustanov: Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo, Stalno slovensko gledališče, Narodno in študijsko knjižnico, Deželno gospodarsko združenje, Kulturni dom v Trstu, Slovenski raziskovalni institut, Kulturni dom v Gorici ... in še kaj. Zapisali smo, da so to naše ustanove in pridevnika »naše« nismo postavili med navednice, da ne bi zašli v ne ljube polemike. Vendar pa ne moremo mimo ugotovitve, da je skrbno izdelan program obiska obsegal vse ali skoraj vse, razen tistega, kar bi že od daleč zadišalo po katoliškem ali demokratičnem taboru. Niti po naključju ni skrbni programist predvidel za obisk veleposlanika Skataretika srečanje z Mohorjevo družbo v Gorici ali uredništvom Mladike v Trstu ali Slovensko prosveto, Svetom slovenskih organizacij, Zvezo slovenske katoliške prosvete, uredniki Mosta in Zaliva ... in še s kom. Zanj preprosto nas ni.

NAS NI

V četrtek, 25. aprila, so v Ljubljani odprli razstavo Kamnita hiša, ki so prenesli iz Trsta, kjer je doživela izreden obisk in laskava priznanja strokovnjakov. Razstava, posvečena spontani arhitekturi na Krasu, je bila po zaslugi odbornika za kulturo pri Tržaški pokrajini Zorka Hareja (SSk) organizirana dosledno dvojezično, kar pa so nekateri le s težavo spravili iz ust. Zgleda, da so jo s težavo spravili tudi v Ljubljano. Ne moremo se znebiti vtisa, da nekateri krogi niso privoščili Hareju podviga, da je bil vsak napis na razstavi dvojezičen. Tudi iz poročil iz Ljubljane je Harej (SSk) izpadel ... Nekateri zares ne morejo videti nič, kar je zunaj njih borjača.

SPET HAREJ

Spet Harej, spet Slovenska skupnost. Odbornik za kulturo na tržaški pokrajini ni imel sreče niti z Rižarno, kar je očitno precej hujše od prejšnjega »incidenta«. Med pripravo na svečanost ob 40-letnici osvoboditve je bil dan predlog, da bi v Rižarni govoril v slovenščini Zorko Harej, ki bi zastopal pokrajinsko upravo. Predlog ni šel skozi po zaslugi »naprednega« in »slovenskega« zastopnika v organizacijskem odboru, ki je postavil nekakšen veto. Brez kančka nacionalnega in človeškega sramu pa je pristal na dejstvo, da v ime-

nu iste uprave govori predstavnik Liste za Trst, s katero napredni človek do tedaj ni hotel imeti niti opravka.

KATOLIŠKE IN DRUGE CERKVE V SLOVENIJI

V začetku vsakega leta poroča slovenski tisk o tradicionalnem novoletnem sprejemu za predstavnike verskih skupnosti v SR Sloveniji. Tako je poročal tudi letos. Kar pa je letos vzbudilo našo pozornost, je bilo izredno visoko število povabljenih predstavnikov. Bilo jih je kar petnajst. Sam ljubljanski nadškof dr. Šuštar je v nekem intervjuju mimogrede izrazil svoje presenečenje nad tolikšnim številom raznih cerkva v Sloveniji.

Gotovo je najštevilnejša in najmočnejša verska skupnost v Sloveniji katoliška. Dejstvo, da se oblasti spomnijo tudi drugih, manjših skupnosti ni samo na sebi prav nič slabega. Toda dogodek vzbuja lahko tudi določen sum: da se s to potezo hoče zmanjšati pomen slovenske katoliške cerkve, ki je zgodovinsko najpomembnejša in tudi danes najvplivnejša.

Nas v zamejstvu ta poteza spominja na tiste italijanske kroge v Trstu, ki priznavajo sicer obstoj slovenske manjšine v samem mestu, a takoj dodajo, da je treba pomisliti tudi na druge narodne skupnosti, ki tudi potrebujejo zaščite, na primer Grki, Armenci, Nemci, Srbi itd.

Slovenski skavti v taboriščih

Ob 60-letnici skavtizma med Slovenci sem v Koledarju Goriške Mohorjeve družbe za leto 1982 objavil pregled predvojnega slovenskega skavtizma. Takrat pa sem zbral tudi že večji del gradiva za nadaljnja poglavja slovenske skavtske zgodovine. Najmanj znana poglavja — o slovenskih skavtih v taboriščih pred 40 leti in med zdomci v Argentini in Kanadi — bodo izšla v Mladiki. Hvaležen bom za popravke in dopolnila.

POJAV BEGUNSKIH SKAVTOV

Skavtski način vzgoje mladega človeka je pokazal svojo uporabnost in vrednost tudi pred štiridesetimi leti, ko se je znašlo v Evropi po viharju druge svetovne vojne na tisoče in tisoče brezdomcev in beguncev. Med njimi je bilo veliko otrok in mladih, ki jih je bilo treba šolati, vzgajati, zaposliti v prostem času, da so v begunskih taboriščih odraščali v zdravem okolju in da so manj trpeli zaradi težkega položaja.

V to smer je šlo veliko pobud, pomembno vlogo pa je odigralo skavtsko gibanje. Na pobudo skavtov-beguncev, zasedbenih oblasti, mednarodnih organizacij in svetovne skavtske organizacije so nastale številne skavtske skupine. Ob koncu leta 1946 je bilo samo v ameriških zasedbenih področjih 30.000 skavtov in skavtinj po begunskih taboriščih. Na svetovnem skavtskem taboru — »jamboreeju miru« v Moissonu v Franciji je bilo leta 1947 med 31.000 udeleženci tudi predstavništvo 200 DP-skavtov (Displaced Persons Scouts).

Jamboreeju je v Franciji sledila 11. svetovna skavtska konferenca, ki je določila pravila za begunske skavte. Zaradi tradicionalnih togih

Pred skavtsko barako v taborišču v Spittalu 8. sept. 1946

stališč glede uradnega priznanja skavtskih organizacij so na konferenci sklenili, da ustanovijo poseben oddelek pri Svetovnem skavtskem uradu (D.P. Division), pri katerem naj se prijavi skupine po taboriščih v Nemčiji in Avstriji, da dobijo začasno uradno priznanje. Po preselitvi v nove dežele pa naj se DP-skavti vključijo v obstoječe krajevne organizacije. Konferenca je tudi določila, da mora biti skavtsko delo med begunci izključno vzgojno, brez politične propagande.

Vodja posebnega oddelka, ki so ga razpustili 30. junija 1950, John R. Monnet je aprila 1948

Prizor s taborjenja ob Millstattschem jezeru pri vasi Dellach

postavil v Münchnu svoj glavni sedež. Podpisali so pogodbo z mednarodno organizacijo za begunce IRO in nudili pomoč posameznim skupinam z opremo, tečaji, tiskom, dodatno hrano za tabore ipd. Uradno priznanih DP-skavtov je bilo sočasno po največ 11.000, vendar jih je bilo dejansko le fantov okoli 25.000, medtem ko je imela dekliška organizacija še svoj ustroj.

Taboriščni skavti so bili zastopani v begunskih skupinah več kot desetih narodov, prisotni pa so bili tudi med Slovenci. (1)

MED SLOVENCMI V AVSTRIJI

Iz prvotnega taborišča v Vetrinju, od koder so bili vrnjeni v Slovenijo domobranci, so začele zavezniške oblasti 25.6.1945 razseljevati preostale slovenske begunce. 2.600 so jih poslale v taborišče Peggez-Lienz na vzhodnem Tirolskem, 1.600 v Špital ob Dravi, 600 v Št. Vid na Glini in 400 v Judenburg. (2)

Avgusta 1945 je v Lienzu nastala prva slovenska skavtska skupina, katere duhovni vodja

Mogoče ne veste, da...

- da je ljubljanski tednik MLADINA, ki izhaja v 20.000 izvodih, izzivalno objavil himno Stal'nu, ki jo je med vojno napisal Matej Bor, in slavlilni članek o Stalinu, ki ga je po vojni objavil Edvard Kardelj ...
- da je openska Hranilnica in posojilnica, ki je darovala italijanskemu Rdečemu križu — CRI — drago sanitetno vozilo, z veliko težavo dosegla, da sme biti na vozilu tudi slovenski napis ...
- da vsak petek odpelje iz Beograda več avtobusov v Turčijo na stotine Jugoslovanov, ki hodijo na nakupovalne turneje v Istanbul ...
- da zgodovinar Stane Kos, avtor skoraj že razprodane STALINISTIČNE REVOLUCIJE NA SLOVENSKEM, piše drugi del te knjige (čas po italijanski kapitulaciji) ...
- da so se v slovenskih gozdovih razplodili risi, ki so jih pred leti prinesli v treh parih iz Slovaške ...
- da je sedanji avstralski podkonzul v Vancouvru v Kanadi po rodu in tudi po jeziku Slovenec ...
- da bodo letos, ob devetdesetletnici njegovega rojstva, izšle v Mariboru pesmi pokojnega Janka Glazerja ...
- da so 1945 v bivši tiskarni Slovence, preimenovali v tiskarno Ljudske pravice, ki je bila tisti čas najboljše opremljena tiskarna v Jugoslaviji, odmontirali enega od desetih linotajpov in ga kot bratsko pomoč poslali Albaniji Enverja Hodže ...
- da je na januarski tribuni v Cankarjevem domu v Ljubljani o slovenskem narodu in slovenski kulturi pisatelj Rožanc med drugim izjavil, da Jugoslavija ni za Slovence organski družbeni in gospodarski prostor, v katerem bi se konstituirali kot družbena in gospodarska moč ...
- da je pred Veliko nočjo neznanec dal na belo zastavo na ljubljanskem gradu napis NIČ NAS NE SME PRESENETITI in potem porezal dvigalno vrvo, tako da so mogli zastavo le s težavo sneti ...
- da je bila 1966 v San Franciscu odprta cerkev v čast Satanu in da ima danes Satan v Turinu na desettisoče molilcev ...
- da je od 1968 do 1984 izstopilo iz Zveze komunistov Jugoslavije več kot 700.000 članov, med katerimi je bilo največ delavcev ...
- da je na Švedskem, kjer že izhaja filojugoslovanski list NAŠ GLAS, v decembru izšel nov časopis na 12 straneh SVOBODNA MISEL, ki ga v demokratičnem pravcu urejajo Marjan in Wivi-Anne Kramaršič ter Boris Jericijo ...
- da se je koroški kulturnik Janko Messner s svojo mlado ženo mudil en mesec v Nikaragui, prevzet nad njenim revolucionarnim razcvetom ...

Skupina ob Millstattschem jezeru. Sredi tretje vrste sia na levi Anton Kobal, na desni g. Janez Rovana, SDB

je bil g. Ciril Lavrič. Postopoma se je izoblikoval I. slovanski steg, ki je obsegal 1. in 2. slovensko četo ter 3. rusko četo v Lienzu in pa 4. slovensko četo v Špitalu. Ko so oblasti 13. novembra 1946 preselile lienške taboriščnike v Špital, so se vsi skavti znašli skupaj, nastali pa sta tudi dve krdeli volčičev, še prej pa roverji in skavtinje. (3)

Stegovodja je bil prof. Slavko Zupan. (4) Menda edini predvojni skavtski voditelj je bil zelo delavni četovodja Humar (Beli Orel), med ostalimi voditelji pa sta bila učitelja Anton Kobal in Mokorel, Sviligoj, med skavtinjami Blanka Varšek in Jerena Meršol. V Špitalu so kot duhovnega vodjo pritegnili g. Janeza Rovana, sodelovala pa sta še g. Janko Mernik in p. Ciril Petelin.

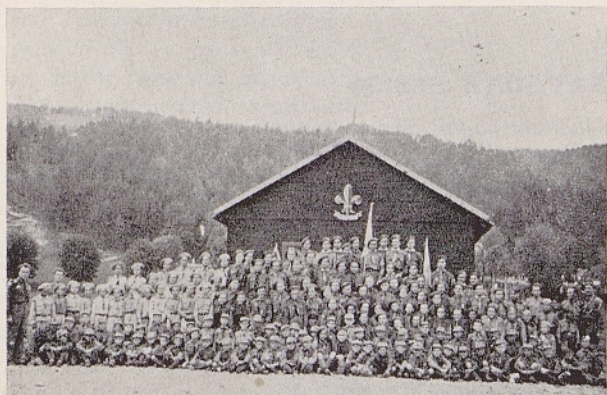
Angleške oblasti so podpirale skupine s šotori, opremo in raznimi ugodnostmi. Skavti so imeli kroje sešite iz starih vojaških oblek (svetlejši kroji v Špitalu) ali pa iz kapuc za dež (temno zeleni kroji v Lienzu). Ker begunske skavtske skupine niso bile neposredno nadaljevanje predvojnega skavtizma v Sloveniji, je bil angleški vpliv zelo opazen tudi pri ustroju, saj še besedilo zakonov in obljube ni bilo iz domovine. (5)

Taborjenje avgusta 1946 na Goldecku. Na skrajni levi je voditelj Mokorel, na skrajni desni Kobal, drugi od njega pa g. Rovana

Skavti so imeli svoje sestanke, sedež, predavanja, javne nastope, delali so izpite in obljube, hodili na izlete in taborjenja. Tako so lienski skavti avgusta 1946 taborili pri jezeru Tristachersee pol ure od taborišča (skupno s slovenskimi graškimi študenti), ob koncu istega meseca pa se je taboriščni ravnatelj Ryder Young smrtno ponesrečil z jeepom, ko se je vračal v taborišče iz 60 milj oddaljenega skavtskega tabora, ki ga je bil obiskal. (6) Iz Špitala pa so šli na taborjenje na Goldeck (avg. 1946), k Dellachu na severni strani Millstattskega jezera in verjetno še drugam.

Pomemben tabor stega je bil od 9. do 19. septembra 1947 ob Belem jezeru. Načelnik tabora Humar je s sodelavci izdal zanimivo spominsko razmnoženo brošuro *Tabor I. slovanskega stega skavtov*. Poleg te brošure so v taboriščih v Avstriji izdali skavti še razmnožene brošure za pripravo na izpite III. reda (leta 1946 v Lienzu), II. reda (Špital 1946) in I. reda (Špital 1947). (7)

1. slovenski steg 2. maja 1947 v Spittalu

Ko so jeseni leta 1947 nastale težave z obstojem slovenske begunske gimnazije v taborišču, so polagoma tudi skavti in skavtinje prenehali z delom, začelo pa se je tudi izseljevanje preko morja. Vsega so skavtske skupine povezovale nad 150 fantov in do 100 deklet.

V TABORIŠČIH V ITALIJI

Slovenski skavti so med begunci v Italiji nastali še prej, vendar je o njih manj podatkov. (8) Kaže, da niso imeli stikov s skavti v Avstriji, računali pa so lahko na vodstvo sposobnega predvojnega voditelja Marija Trtnika iz Ljubljane. (9)

Trtnik je ustanovil prvo skavtsko skupino v taborišču Monigo pri Trevisu 17. julija 1945. (10) V tem taborišču so bili slovenski begunci od 14. maja do 26.-29. avgusta 1945, ko so jih preselili večinoma v Servigliano, od tam pa v dveh skupinah septembra 1945 in 24. julija 1946 v Senigallio. Tam je ostala glavnina do izselitve v Argentino februarja 1948. (11)

Z značilnimi skavtskimi dejavnostmi so bili skavti prisotni — podobno kot v Avstriji — tako v Monigu kot v Serviglianu. Trtnik je bil v skupini kakih 200 Slovencev, ki so septembra 1945 prvi odšli v Senigallio, da bi lahko bile družine z otroki pri morju. Nastanili so se v napol porušenem Gran Albergo Bagni, kjer je Trtnik organiziral kot skavte skoraj vse otroke.

Ta prva skupina beguncev v Senigallio se je novembra 1946 večinoma spet pomaknila dalje v Barletto, kjer so skavti še delovali. Med drugim so v unikatu izdali štiri številke glasila *Gams*. (12)

Iz teh skupin je Trtnik kasneje ustanovil skavtsko organizacijo v Argentini.

OPOMBE:

(1) John S. Wilson, ki je bil 15 let ravnatelj Svetovnega skavtskega urada, to opisuje v knjigi *Scouting Round the World*, London 1959, na str. 145-154 in 180-183. Nič ne omenja, da bi D.P. Division skrbel tudi za begunske skavte v Italiji.

(2) *Slovenski begunci v Avstriji*, Koledar Svobodne Slovenije 1949, Buenos Aires, str. 109-120.

(3) Kjer ni drugače omenjeno, mi je vse podatke o slovenskih skavtih v taboriščih v Avstriji posredoval salezijanski duhovnik Janez Rovnan iz Celovca (poznejši ustanovitelj Slovenskih koroških skavtov) v pismih z dne 23. marca, 22. maja in 26. junija 1981. Precej podatkov je tudi v pismu, ki ga je g. Rovnan poslal 11. maja 1981 Lojze Starman iz Špitala. Končno še zahvala g. Rovnanu za slike, ki so tu prvič objavljene.

(4) Prim. tudi: France Pernišek, *Deset let slovenske mladinske organizacije*, Zbornik - koledar Svobodne Slovenije 1960, Buenos Aires, str. 271.

(5) Prim. brošuro *III. red* na 16 straneh manjšega formata, »izdala in založila 2. slovanska četa 1. slovanskega stega v begunskem taborišču v Lienzu-Peggez«.

(6) Prim. pisma angleškega tunkcionarja Johna Corselisa materi z dne 5. avgusta, 11. avgusta in 4. septembra 1946, objavljena v Zborniku Svobodne Slovenije 1973-75, Buenos Aires 1976, str. 91-92. Na str. 95 je fotografija skavtskega nastopa v Špitalu 1947.

(7) Bibliografske podatke prinaša Zdravko Novak, *Knjižna žetev slovenske politične emigracije v prvem desetletju od maja 1945*, Zbornik - koledar Svobodne Slovenije 1956, str. 209 in sl. Razen *II. reda* sta mi L. Starman in J. Rovnan priskrbeli kopije brošur.

(8) Tiskanih virov o skavtih v taboriščih nisem našel. Tudi Milica Strgar, ki je začela objavljati v reviji *Borec* v Ljubljani zelo podroben pregled dela slovenskih beguncev v Avstriji in Italiji (o tisku v *Borcu*, 1984, št. 1, o šolstvu in prosvetno-kulturnem delu v *Borcu*, 1985, št. 1), je doslej navedla glede skavtov le dve »skavtski baraki«, ki so ju iz Peggez-Lienza prenesli v Špital (*Borec*, 1985, str. 13). Pregledati bi bilo treba pač taboriščno časopisje, kolikor je sploh kje ohranjeno.

(9) O Trtniku (1912-74) bo več podatkov v poglavju o skavtih v Argentini. Po Trtnikovi smrti mi je kot tajniku tržaških skavtov pisal 29. jan. 1975 predstavnik Svetovnega skavtskega urada v Ženevi P. A. Siebolds: »Zelo dobro se spominjam imena g. Trtnika iz žalostnih dni povojnih begunskih taborišč.«

(10) F. Pernišek, o. d. Glej tudi Trtnikov nepodpisani članek *Skavitizem* v 1. številki 1. letnika revije Slovenska beseda, Buenos Aires, dec. 1949, str. 29.

(11) *Slovenski begunci v Italiji*, Koledar Svobodne Slovenije 1949, Buenos Aires, str. 125-138.

(12) Marijan Marolt, *Albergo Bagni in Barletta*, Koledar Svobodne Slovenije 1949, Buenos Aires, str. 139-144. List *Gams* pa je omenjen na str. 255 Koledarja - Zbornika Svobodne Slovenije za leto 1952.

Srbski pesnik Milan Rakić

Srbsko Moderno predstavljajo štirje veliki pesniki: Milan Rakić, Jovan Dučić, Aleksa Šantić in Vladislav Petrović Dis.

Milan Rakić (1876-1938), doma iz Beograda, je končal študij prava v Parizu. Kot diplomat stare Srbije je med drugim služboval v Prištini na Kosovu, kot diplomat stare Jugoslavije pa nazadnje v Rimu. 1933 je bil upokojen, že čez pet let je umrl za rakom. Bil je redni član Srbske akademije in predsednik PEN kluba.

Napisal je okoli 60 pesmi in jih objavil v dveh zbirkah: Pesmi (1903) in Nove pesmi (1912). Njegovi pesniški vzorniki so bili francoski parnasovci, dekadenti in impresionisti. V miselnih

pesmih je kot Baudelaire pesnik življenjske enoličnosti, dolgočasje in večnega umiranja. Vir njegovega pesimizma je predvsem v minljivosti vsega lepega v življenju. Ljubezenske pesmi so polne hrepenenja, čutnosti, strasti, sreče in razočaranja. Rodoljubnih pesmi ni napisal veliko. Nastale so v zvezi s službovanjem v Prištini, ki je bila takrat še pod Turčijo. Znan je ciklus »Na Kosovu«, ki obsega sedem pesmi. Močne so zato, ker so pete brez rodoljubnih fraz. V domovini je odkril lepoto mučenice in sijaj narodnega odpora do tujca. Za njegovo poezijo so značilni slikarski impresionistični elementi in stroga pesniška oblika. (INTER)

SIMONIDA

(freska v Gračanici)

*Ízdrli so oči ti, lepa slika!
Nekoč zvečer na plošči kameniti,
vedoč, da nihče ga tedaj ne vidi,
Albanec znal je z nožem to storiti.*

*Vendar z rokò ni smel se dotakniti
obraza ne in ust ne plemenitih,
kraljevske krone ne in ne tančice,
ki polna gostih las je valovitih.*

*In zdaj v cerkvi na kamnitem stebru,
ko te krasi mozaično odelo
in ko prenašaš mirno usodo kruto,
te gledam žalostno, svečano, belo.*

*In kakor zvezde, pa čeprav ugasle,
na zemljo še pošiljajo svetlobo
in človek vidi barvo, sij, obliko
teh zvezd, ki so končale svojo dobo,*

*tako zdaj name z mračnega zidovja
na plošči stari že in počrneli
blešče oči se, Simonida, tvoje,
čeprav so zdavnaj kruto ti jih vzeli ...*

Opomba prevajalca: Simonida je bila žena srbskega kralja Milutina, ki je dal v 14. stoletju zgraditi več zadužbin. Cerkev v Gračanici blizu Prištine, polna krasnih fresk, velja za eno izmed najlepših.

POTONIKE

*Kako je lepa svetla noč! Glej s hrasta,
topola, bele murve in dišeče
akacije povsod neutrudni mesec
sij v zlatolasih snopih tiho meče.*

*Nad travniki, kjer vonj se širi trave,
med drevjem vrhu njiv, ki so brezdanje
in črne vse od bujnega deževja,
potuje mesec, potopljen v sanje.*

*Zdaj v molk zavito Kosovsko je polje,
kjer čete so nekoč za četo pale ...
— Potonike na polju iz krvi so
že davno rdeč in moder cvet pognale.*

Pesnikova opomba: Ljudstvo je prepričano, da so po kosovski bitki zrasle potonike: rdeče iz srbske, modre iz turške krvi.

NAVADNA PESEM

*Ljubezen najina bila je kratka,
trenutek bežen, eno samo leto,
usoda naglo naju je ločila
brez vzdihov, solz in ran — neprizadeto.*

*V prepiru nama je prešlo pol dneva
in pol noči je v muke polni spravi,
pobegnil sem nato iz stanovanja,
iskal miru v samoti sem, v naravi.*

*Vse to je trajalo le malo časa,
pa sva postala tujca in še huje:
sva gledala se v dolgem molku topo,
kot sit otrok bonbone ogleduje.*

*Tako je vse minilo, pa ne morem
preklinjati usodo si strupeno
in niti stisnjenih pestí, poln boli
prekleti žensko ali podlost njeno.*

*In vendar, da si vedela le včasih
za veliki usodni ogenj v duši,
ljubezen silno, ki kot zmaj podi stran
vse druge misli, up in sanje ruši,*

*in vendar, da si včasih le hotela
v zanosu in podobno mehki svili
mi reči iz srca besedo nežno,
morda bi duši srečo še čutili!*

*Sedaj pa ure tečejo počasi
postala sva si tujca in še huje:
saj gledava se v dolgem molku topo,
kot sit otrok bonbone ogleduje.*

NA KAPITOLU

*Kot pošast ogromna Večno mesto v snu je,
ko se sipljejo nanj sončni žarki vrelí
in ko julijsko opoldne leno bije
na zvoniku starem cerkve Ara Coeli.*

*Vse je mrtvo, kot ljudi da nekaj tare.
Vse podleglo je pritisku neke sile:
obeliski, stebri in cesarske vile,
še ciprese tožne in palače stare,*

*prazni forumi, kjer ljudstvo se ne druží.
Vse potrto: vsako bitje, vsaka vila.
In nad večno mesto kakor môra pada
težko izročilo vekov brez števila.*

Opomba prev.: Pesem je prikaz vzdušja v Rimu pod fašistično diktaturo. Milan Rakić je bil tedaj jugoslovanski ambasador v Italiji (1927-33).

MINARET

*Nad črne hiše minaret se dviga
tenak in bel. Že pada noč počasi,
kot dan je jasna noč in vroča, z gričev
spet vračajo se črede proti vasi.*

*Vrtovi cvetja so in pesmi polni,
v njih slavčki v tekmi s kosi se ne vdajo,
in oyce, ki košatijo se v volni,
enakomerno z zvonci si cingljajo.*

*Vendar vse to minilo bo in kmalu
ostala noč bo nepregledna, mirna,
in svet, ki si nadel bo črno kuto,
pogoltnila tema bo neprodirna.*

*Kot da je znamenje moči še vztrajne
in da v osvajanju stremi še više,
bo mirno dvigal minaret se beli
v tišini splošni tej nad črne hiše.*

SENTIMENTALNA PESEM

*Po mesecu, tem bratu hrepenenja,
pošiljam ti en vzdih, ki naj pove ti
v otožni uri zimskega večera,
da sem kot Azra zvest in znam trpeti.*

*In kaj bi on, ta mesec, ki poeti
opevajo od Indije do Rima
mu hrepenenja sij, zaspano barvo
v jezikih vseh, naj je poletje, zima,*

*ko src bi ne tešil v samoti gluhi,
ki nade so jim včasih kot zgubljene,
in z ljubkim sijem v brezkončni noči
duš družil, ki živijo razdvojene!*

*In zdaj, ko vzide ta starinska Luna
in s tožnim sijem sobo mi oblije,
se čudno zdramim, kot da si pri meni,
vsa duša z vonjem tvojim se ovije.*

MISEL

*Dobro mi je znana neizbežnost zlega,
čudna zmes življenja, bede in krivice.
Vem, kako konča se usoda idealov —
to spoznanje se mi vtisnilo je v lice.*

*Vem, predobro vem, kje vzrok se temu skriva,
kajti nisem skozi vrvež šel življenja
kar tako, oči zaprtih, rok navzkrižem:
če zastoče ti srce, je misel temu kriva!*

*Ko se zvečeri in mrak objame njive,
ko oblački bele se megle podijo
in se iz zvonikov starih spet oglašá
glas zvonov, da verni počaste Marijo,*

*tisti čas, ko mir povsod okrog zavlada,
ko utihne gozd in potok žuboreči
ter zelo utrujeno telo že moje
spet zahrepeni po sladkem miru, sreči,*

*se pojavi misel! Kakor zver me zgrabi,
s sabo nese v tihih solz me pokrajine
in duši me, ves odpor moj ne pomaga:
senca strašne te Meduze ne izgine!*

*Ona gospodari! Jaz sem kot Mazepa,
ki privezan je na konja, v noči niha,
gleda v stepo tja, kako se vse premika,
je brez nade, volje, nima več oddiha.*

*Stri, zmečkan je, iz oči mu groza sije,
usta so odprta, ni glasu iz grla —
sam, edina duša pod nebesnim svodom,
sam ob divji misli, ki v prepad bi drla!*

*Ona vlada! Njen objem mi dela rane,
vse kosti mi lomi, kot da so steklene ...
Strtega me zapusti, ko vstane zarja
iz globine črne, iz noči peklene ...*

ZAPUŠČENA CERKEV

*V njej je Kristusa na križu stara slika.
Curek mu krvi prek reber strtih teče,
mrtve so oči in ustne blede, nič ne reče,
venec mu srebrn nad glavo se svetlika.*

*Plemstva dar je star in vernega je Sebra,
vrat krasi ogrlica mu čisto zlata.
Po okviru vtisnjena srebra je trata,
a okvir izdelal je rezbar iz Debra.*

*Tak je Kristus sredi praznega svetišča.
Vtem ko tema neopazno vse obdaja
in že jata nočnih ptic po plen odhaja,*

*sam v cerkvi, kjer zdaj krožijo vampirji,
strašen in obupan Kristus roke širi,
čaka, kdaj prišla bo čreda, z njo pastirji ...*

Opomba prevajalca: Seber je svobodni kmet srednjeveške Srbije, Debar pa makedonsko mesto blizu albanske meje.

PAVLE MERKŪ

Slivno

Krajevno ime **Slivno**, lastno vasi v devinsko-nabrežinski občini, spada v kar bogato skupino zaselkov, potokov, izvirkov in ledin, ki so dobili ime po **slívi**, sadnem drevesu oz. njegovem sadu. Vsa ta imena je zbral in razložil France Bezljaj v II. knjigi **Slovenskih vodnih imen** pod geslom **Slivje**.

V kodeksih tržaškega Stolnega arhiva sem našel kar sedem zapisov tega krajevnega imena v XIV. stoletju: najstarejši je iz leta 1319 in se glasi **a Mateo de Sc ligna** in takoj za njim še istega leta **a Mateo de Scliugna**. V letu 1357 berem kar štirikrat **de Sliugna** (dvakrat je omenjen neki **Iohannes**, dvakrat pa **Druscho** iz tega kraja), končno berem leta 1393 (latinski genitiv) **Laurentii Sclyuna**.

Pri teh različnih zapisih je najlažje razlagati trikratni vrinjeni **c** (kar beremo seveda **k**) med začetni **s** in sledeči **l**: vemo, da niso mogli Latinci in Grki, in tako tudi Italijani ne morejo, izgovarjati slovensko soglasniško skupino **sl**: danes jo rajši izgovarjajo **zl**, nekoč so rajši ohranili nezveneči izgovor sičnika in si olajšali izgovarjavo skupine **sl** s tem, da so med oba glasova vrivali **k**. Tako je iz etničnega imena **Sloveni** nastalo v grških oz. latinskih zapisih **Sc lav(en)i** (odtod v italijanščini **sch iavi** oz. v narečju **ščavi**). Na enak način je v srednjem veku nastala latinska oblika, ki se glasi **sklivn(j)a**. Gotovo je, da so jo domačini vedno izgovarjali le **slivn(j)a**, kakor je razvidno iz štirikratnega zapisa leta 1357.

Že manj lahko se je opredeliti za prednost ene od teh dveh oblik: ali se je tedaj vas imenovala **Slivna** ali **Slivnja**? Šest imenskih oblik — in še štiri, ki sem jih bral drugje in veljajo vedno za sredino istega stoletja — izpričujejo prisotnost palatalnega **nj** v imenu, le en sam zapis tik pred koncem stoletja ima zobniški **n**. Zapis Slyuen iz leta 1494, ki ga Bezljaj navaja po Kosovih Urbarjih na Primorskem, in današnja živa oblika dajejo misliti, da se ime glasi **Slivna** ali **Slivno** že od konca 14. stoletja. Morda je **Slivnja** ali **Slivnje** starejša oblika, ki jo je nova zamenjala po sredini 14. stoletja.

Najtežje bo odgovoriti na vprašanje, ali je ime sprva ženskega ali srednjega spola: v vsakem primeru je pridevniška imenska oblika, za katero si mislimo zamolčani samostalnik **vas** ali **selo**. Kolikor poznam pisne navade tržaških piscev v poznem srednjem veku, bi prej mislil na žensko imensko obliko **Slivnja** kakor na katerokoli drugo, vendar ne bo lahko dokazati, da je temu res tako.

Edino pri enkratni obliki **de Sc ligna** iz leta 1319 smo lahko gotovi, da imamo opraviti s pisno napako ali nerodnostjo, ko je pisec pozabil pisati **u**.

Slivno je torej lepo, preprosto, staro slovensko krajevno ime, njegova razlaga je prozorna. Kljub temu pa je njegova zgodovina malce nenavadna, saj kaže, da je v drugi polovici 14. stoletja menjalo spol.

Misel o človeku in sodobni tehnologiji

Spominjam se začetka Komunističnega manifesta: »Pošast hodi po Evropi — pošast komunizma.« Ta pošast je postalo meso in kri v raznih marksističnih ideologijah po svetu.

Tudi danes hodi pošast po vsem zahodnem svetu, brezposelnost, ki jo povzroča tehnologija; čeprav je to pogosto »plačana brezposelnost« (dopolnilna blagajna), človeka ne reši notranje stiske in občutka nekoristnosti. Nove tehnologije bi lahko osvobodile človeka težaškega dela, vendar smo jih izkoristili samo za to, da bi povečali produktivnost in profit. Tako puščajo po poti »mrtve«, ki se čutijo izrinjene in nepotrebne.

Bog je rekel: »Rodita in se množita ter napolnita zemljo; podvrzita si jo ...«

Morda nikoli prej kot danes si ni »zemlja podvrгла človeka« in mu vzela dostojanstvo »prvega« v stvarstvu.

Posledice že čutimo:

— med nami zopet oživlja Kajnov duh: svetovno gospodarstvo in z njim povezana politika ne išče predvsem blagostanja in srečo človeka, ampak postaja vedno bolj zaprto vase in vidi samo svoje koristi;

— duh Sodome: v svetu čutimo padec nekdanjih vrednot. Nove, ki bi nadomestile stare, so nemočne ali jih sploh ni; današnji mladi rastejo brez idealov, postali smo lovci na užitek, brezbrizni, egoisti in individualisti;

— duh Babilona: ljudje se med seboj ne razumemo več, polni smo predsodkov in sumničenj. Bližnjega bi hoteli po svoji podobi, različnega od sebe zavračamo.

Nevarno je, da se zopet znajdemo »nagi« kot Adam pred drevesom moderne znanosti dobrega in slabega. Znanost, ki spremlja življenje današnjega človeka, pozna poizkuse, ki globoko žalijo dostojanstvo osebe in vsega človeštva.

MILAN

Barbara Suša

Pesem

*Prišlo je z ostro in hitro zarezo
in načelo vso tkanino dneva in noči.
Kam smo obračali oči prepolne tožbe podnevi,
da bi lahko mirno nosili breme stoletij?
Kam smo jih potapljali vročične ponoči?
V vrele akvarije spanca?*

Iz delovanja DSI

Dejavnost Društva slovenskih izobražencev je bila tudi v marcu letos kar se da živahna. Prvi ponedeljek, to je 4. marca, je v društvu predaval zgodovinar dr. France Dolinar iz Ljubljane o misijskih metodah Ogleja in Salzburga pred prihodom sv. Cirila in Metoda. Predavanje je pokazalo, koliko je v naši zgodovini še neodkrita in neraziskanega in koliko dela še čaka slovenske znanstvenike na tem področju. V ponedeljek, 11. marca, so bili gostje društva člani zamejske odprave na Himalajo. Večer je bil z diapozitivi in je vzbudil veliko zanimanje med poslušal-

Prof. France Dolinar predavatelj v DSI

ci. 18. marca pa nas je vodil skozi terezijanski Trst umetnostni zgodovinar dr. Damijan Prelovšek iz Ljubljane. S sliko in besedo je prikazal nastanek takomenovanega terezijanskega Trsta in tudi delež, ki so ga imeli Slovenci pri

Peterlinova dvorana ob otvoritvi slikarske razstave umetnice Veselke Šorli-Puc

njegovem razvoju. Tudi v ponedeljek, 25. marca, je bil na vrsti večer z diapozitivi. Prikazal pa jih je dr. Rafko Dolhar, ki je obenem predstavil svojo zadnjo knjigo »Vabilo v Julijce«.

10 LET SSK NA GORIŠKEM

V Deželnem avditoriju v Gorici je bila v nedeljo, 25. februarja, svečana proslava ob 10-letnici delovanja stranke Slovenske skupnosti na Goriškem. Pri proslavi je sodelovalo pet zborov z obeh strani meje, slavnostni nagovor pa je imel pokrajinski tajnik stranke Marjan Terpin.

KOROŠCI V LJUBLJANI

Koroški Slovenci so se letos sredi marca že drugič predstavili ljubljanskemu občinstvu v Cankarjevem domu v Ljubljani. Od četrтка, 14. do sobote, 16. marca so v novem kulturnem centru sredi Ljubljane pripravili niz prireditev pod skupnim naslovom »Koroška pomlad - naša vigred«. Organizatorji dnevov so bili Krščanska kulturna zveza, Slovenska prosvetna zveza, Cankarjev dom in Zveza kulturnih organizacij Slovenije. Na podobnih kulturnih dnevih so se predstavili že tudi porabski Slovenci iz Madžarske in Slovenci iz Italije.

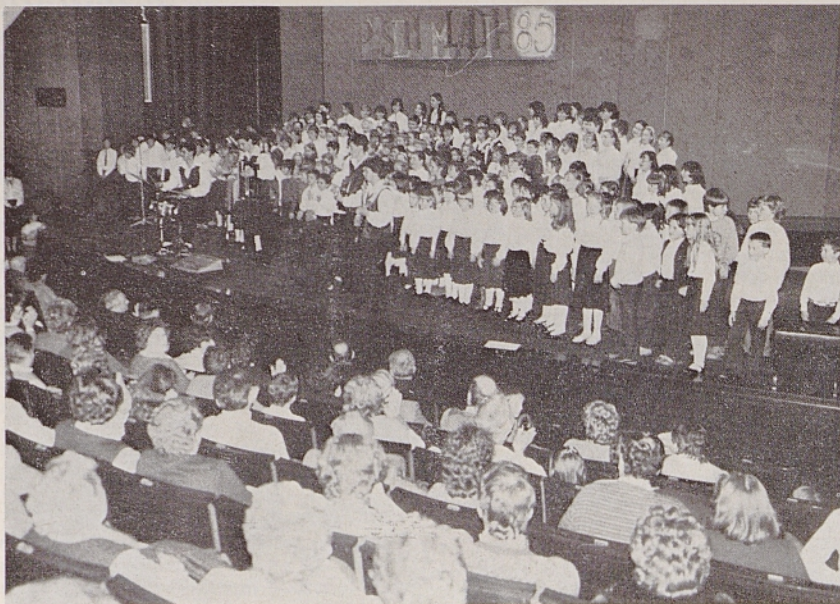

Srečanje s slovensko zamejsko odpravo na Anapurno v Peterlinovi dvorani. V ozadju zasnežena Anapurna.

Slikarka Veselka Šorli-Puc je na otvoritvi razstave v Peterlinovi dvorani spregovorila o svojih slikah

Revija Pesem mladih v Kulturnem domu

Sklepna skupna pesem na reviji Pesem mladih 85 v tržaškem Kulturnem domu

Na letošnji reviji PESEM MLADIH, ki jo vsako leto v marcu prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem, je sodelovalo štirinajst zborov s približ-

no 450 mladimi pevci. Revijo je letos pozdravil tudi tržaški škof Bellomi, slavnostni govor pa je imela ravnateljica učiteljišča A. M. Slomšek Elvi Slokar.

TRŽAŠKI ŠKOF V KOPRU

15. marca je tržaški škof Lorenzo Bellomi obiskal Koper, kjer je najprej maševal za tamkajšnjo italijansko narodno skupnost, zvečer pa je ponovil predavanje, ki ga je imel pred nekaj tedni na teološkem tečaju za izobražence v Ljubljani in sicer v slovenščini. Nekateri italijanski krogi v Trstu s škofovimi obiskom, prvim po dolgih letih, pa niso bili zadovoljni, češ da je s tem »priznal« dokončnost sedanjega upravnega stanja.

JOŽEF ŠTEFAN

24. marca je minilo 150 let, odkar se je rodil koroški znanstvenik in literat Jožef Stefan, po katerem nosi ime slovenska industrijska šola pri Sv. Ivanu v Trstu. Ob tej priložnosti je v Avstriji izšla posebna znamka.

SLOVENKE DRŽAVNE PRVAKINJE

Namiznoteniške igralkе športnega društva KRAS iz Zgonika pri Trstu so 9. marca letos ponovno osvojile naslov državnih prvakinj. Čestitamo!

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

Kot se izteka šolsko leto, tako se bliža koncu tudi letošnja sezona SKK. Na kratko je bil spored SKK v marcu naslednji: v soboto, 2. marca, so si mladi člani SKK ogledali razstavo svetovanskih narodnih noš, po kateri sta jih vodila Marta Požar in Marija Mijot; 16. marca je v klubu predaval dijak Henrik Gruden o znanstveni fantastiki; v soboto, 23. marca, je bil na sporedu družabni večer; 30. marca pa je inž. Marjan Jevnikar pokazal svoj film »Zgodnja pomlad«.

Sobotni sestanki SKK so še v teku in se bodo nadaljevali do konca šolskega leta.

Dr. ZMAGA KUMER

V okviru glasbenih večerov, ki jih je v Peterlinovi dvorani priredila skupina Gallus Consort, je v petek, 29. marca predavala o slovenski ljudski pesmi etnomuzikologinja dr. Zmaga Kumer iz Ljubljane. Predavanje je ponazorila z glasbenimi primeri, večer pa je pope-

Dr. Zmaga Kumer

stril še nastop vokalne glasbene skupine, ki je zapela nekaj slovenskih ljudskih pesmi. Bil je to izreden večer, ki bi mu poslušalci še in še sledili.

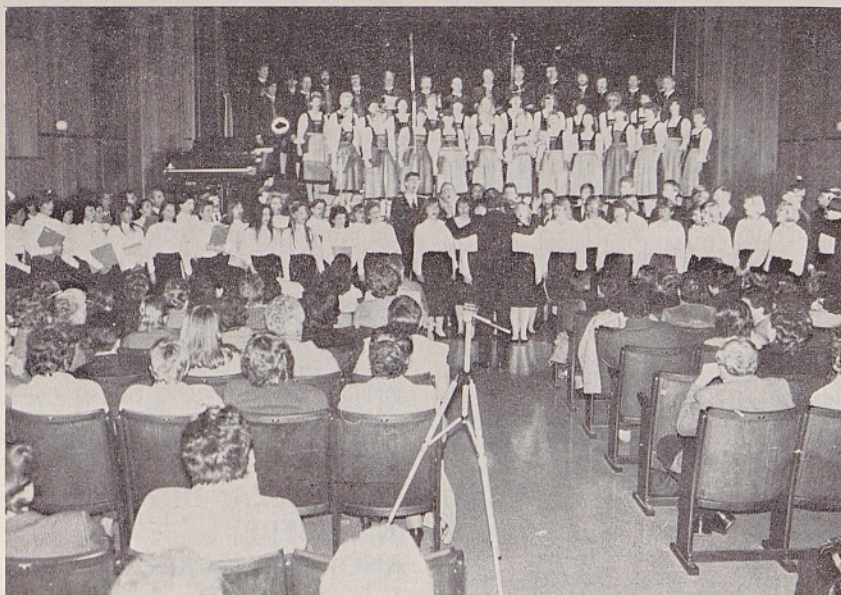
MATERINSKI DAN

V soboto, 30. marca, so v Finžgarjevem domu na Opčinah pripravili že tradicionalni vsakoletni praznik, posvečen materam. Zapeli so otroci iz vrtca pod vodstvom učiteljice Magde Petaros ter pevci otroškega zbora »Vesela pomlad« pod vodstvom Lucije Čač. V drugem delu sporeda pa je igralska skupina odigrala igrico Lučke Susič »Torta za mamo št. 4«.

Slikar Edi Žerjal (na levi) je aprila letos odprl samostojno razstavo najnovejših grafik v tržaški galeriji Cartesius

Trije zbori na koncertu v Boljuncu

Tržaški mešani zbor in mešani zbor iz Kötschacha na skupnem koncertu v boljuncem gledališču France Prešeren 13. aprila letos

Tržaški mešani zbor, ki ga vodi Tomaž Simčič, je sredi aprila pripravil v gledališču France Prešeren v Boljuncu glasbeni večer, na katerem so sodelovali trije zbori. Polog Tržaškega mešanega zbora sta namreč nastopila še nemški zbor iz Kötschacha (Koče) na

Koroškem in italijanski Coro Polifonico Triestino iz Trsta, katerega vodi Fabio Nesbeda. Nemški zbor Singgemeinschaft Kötschach-Mauthen je Tržaškemu mešanemu zboru vrnil obisk, ki so ga tržaški pevci opravili pred dvema letoma na Koroškem.

Msgr. Ivan Kretič - zlatomašnik

Meseca aprila je praznoval 50-letnico mašniškega posvečenja msgr. Ivan Kretič, župnik v Devinu pri Trstu. Jubilant je doma iz Tevč pri Šmarjah na Vipavskem, kjer se je rodil leta 1911. Obiskoval je gimnazijo v Škofovih zavodih v Šentvidu, a je ni dokončal, ker mu oblasti niso podaljšale potnega lista. V

letih 1935-38 je bil kaplan v Cerknem, nato je služboval v Kojsem v Brdih, kjer so ga zaradi pouka v slovenščini fašistične oblasti obsodile na dve leti konfinacije. Leta 1945 je nastopil mesto ravnatelja v Alojzijevišču. Služboval pa je še v Solkanu, Doberdodu in končno v Devinu, kjer je še danes.

Predstavnik
openske hranilnice
prof. Soban
izročja nagrado
Vstajenje
Saši Martelancu.
Med njima
Martin Jevnikar

SPD »BOROVVLJE«

Slovensko prosvetno društvo »Borovlje« iz istoimenskega kraja na Koroškem je v nedeljo, 14. aprila, praznovalo 80-letnico svojega obstoja in 115-letnico organiziranega slovenskega kulturnega delovanja v Borovljah in okolici. Zametki kulturnega in izobraževalnega udejstvovanja pa segajo v pomlad narodov leta 1848, ko je učitelj Gregor Sommer tam ustanovil slovensko čitalnico.

»ČERNETOV SKLAD«

Letošnjo nagrado iz Sklada Dušana Černeta so slovesno podelili v ponedeljek, 1. aprila, v Peterlinovi dvorani v Trstu. Prejela jo je publikacija »Izvestje« kot vidni simbol slovenskega šolstva ob 40-letnici njegove obnovitve na naših tleh. Utemeljitev nagrade je podal dr. Zorko Harej, prof. Martin Jev-

Urednik Izvestja prof. Robert Petaros

nikar pa je imel daljši govor o ponovnem rojstvu naših šol pred štiridesetimi leti. Nagrado je sprejel sedanji urednik Izvestja prof. Robert Petaros.

† JANEZ ŠTEFAN

V Šmarjeti pri Velikovcu na Koroškem je zadnje dni marca umrl župnik Janez Štefan. Za duhovniški poklic se je odločil precej pozno in novo mašo je obhajal leta 1948. Pokopali so ga v rojstno župnijo, v Grebinjski klošter.

BENECO

Tovarna športne opreme BENECO v Čemurju (Benečija) je v zadnjem času izredno razvila svojo dejavnost. Poleg smučarskih palic, s katerimi tekmujejo tudi jugoslovanski državni reprezentanti, izdelujejo tudi širok izbor telovadnih copat in smučarskih čevljev. Beneco utegne tako postati eno vodilnih podjetij športne obutve v Italiji.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

SOCIALISTIČNA DEMOKRACIJA IN REPRESIJA

(Ob pogovoru, ki ga je pripravil Marksistični center Republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije)

Ne gre za vprašanje »represija da ali ne«, so govorili na prireditvi v klubu delegatov, marveč za vprašanje, kdaj in kakšna represija. Gre za postavljanje mej dovoljenega razmišljanja in za to, kdo jih postavlja in kako. Ne gre za nikarkšen intelektualizem, so govorili, za izvzeto ali prizadeto intelektualno elito, marveč za pravico do javnega intelektualnega dela, za pravico do osebnega mnenja. To seveda rojeva konflikte. Gre za zakonitost, za spoštovanje zakonitosti, za neodvisnost sodstva, ki je temelj demokracije, je govoril precejšen zbor glasov. Eden izmed udeležencev je načel status političnih zapornikov (ko nekatera sicer nepreverjena obvestila govorijo o maltretiranju). Samo nekaj jih je spregovorilo o tistem, o čemer že več let, a zdi se, da v marsičem v gluhoti, govori npr. ne več tako mladi partijski ideolog dr. Aleksander Grličkov: v Jugoslaviji gre za zgodovinsko odgovornost pred evropsko in svetovno levico za odgovornost pred tistimi, ki (še) verjamejo, da je vendarle mogoča v socializmu demokratična alternativa; Jugoslavija je obetala sebi in svetu, da je mogoča; neodgovorna dejanja (ne samo s področja mišljenjske svobode, marveč tudi v razmerju med samovoljnimi in samopašnim odločanjem na eni strani ter demokratičnim na drugi, itd.) bodo ogoljufala Jugoslavijo in svet, bodo »dokazala«, da demokratične socialistične alternative ni.

(Iz poročila Št. Kališnika, Naši razgledi, 22.2.85)

STALINIZEM IN MI

(Pogovor z Gojkom Nikolišem za KNJIŽEVNO REČ)

A: Nedvomno je stalinizem zgodovinska preizkušnja, kateri komunistične partije niso bile kos. Ali je »okužil« tudi Komunistično partijo Jugoslavije?

B: »Najsi ljudje danes še toliko govorijo proti stalinizmu, in to tisti, ki so v svoji duši, po načinu mišljenja in po načinu dela najbolj zakleti stalinisti, bodo tudi človeka, ki je najbolj daleč

od stalinizma, krstili za stalinista. Oportunizem, klanjanje pred oblastjo, misliti eno, govoriti drugo, delati pa tretje — tudi to je eden od pojavov stalinizma...«

A: Ali smo bili stalinisti?

N: »Na kratko povedano: odgovor je deloma pritrdilen. Kaj je fenomenologija stalinizma? Kaj je stalinizem? Ali zgolj sistem oblasti, ali zgolj ideologija, ali samo morala oziroma nemorala; kdaj se je začel — ali po Leninovem odhodu ali že prej; kdo je bil njegov pobudnik — ali Stalinova osebnost ali vsa družba, ki se je podredila.

A: Vsemu se v hipu prilepi naziv protirevolucije. Poljsko sindikalno gibanje Solidarnost so tudi razglasili za protirevolucionarno, in to sindikat, v katerem se je po svojih interesih znašel skoraj ves delavski razred.

N: »Razglasiti delavski razred za protirevolucionaren — to je stalinistična ocena, toda primerjava med nami in Poljsko ni možna. Poljska ima klasičen delavski razred, takega iz časov 19. stoletja, enoten, ki dokaj dobro ve, kaj hoče. Mi imamo delavski razred na papirju, v ustavi, ki pa je v resnici razbit in med seboj v antagonističnem razmerju, zlasti po tozdih. Prvi tozd je ločen od drugega z žico. Delavski razred je deklariran, nekemu je to prav gotovo v prid.«

Proizvodnja sovražnikov je nujna posledica nemoči, da bi se spoprijeli s praviimi sovražniki in stvarnimi problemi v življenju. Imate malomeščane, ki se na vse načine bogatijo, kopičijo rezerve. Med njimi je sloj, ki si želi trdo roko in disciplino, tudi Ruse, da bi prišli 'napraviti red'... Dovolj je že te zmede, pa četudi pridejo še oni, toda naj bo red. Ti reveži pa ne vedo, da bi ta njihov 'red' povzročil še daljše vrste pred prodajalnami. Lahko pripelje do krize, do prave katastrofe, do bratomorne vojne, do medrepubliških obračunov, do obračunavanja med narodi in narodnostmi — in to vse čez noč. Samo da se ukreše ena iskra. Druga pot bi bila evolutivna, to je, da bi vladajoči sloj začel v resnici spoznavati vse napake, ki jih je naredil, in da bi z nekakšno 'samoevolucijo' — ki se sicer doslej v zgodovini ni še nikoli zgodila — izvlekli državo iz te krize. Z nekakšno lastno katarzo. Toda če želimo obnoviti ljudsko zaupanje v politično vodstvo in če vemo, da brez samoiniciative in zaupanja ljudstva ni graditve socializma, se moramo resno vprašati: kako to doseči? Ne vidim drugega načina, kot javno priznati napake in odstraniti krivce z oblasti, četudi prek sodnih procesov. Zakaj ie to mogoče na Poljskem ali v Argentini, ne pa tudi pri nas? A vemo, kdo vse so krivci.

To ni skrivnost. To so na primer investitorski megalomani ali tisti, ki se delajo, da deset let 'niso nič vedeli', kaj se dogaja na Kosovu. Zamenjave morajo biti konkretne, poštene in dosledne, revolucionarne, brez igračkanja 'zamenjevanja' na kako vzporedno ali še višjo funkcijo. Še vedno verjamem v moč ZKJ, v to, da se partija lahko sama očisti od znotraj. Če do tega ne bo prišlo, se izpostavljam nevarnemu tveganju, da bodo nekatere sile od zunaj, zunaj ZKJ, poskušale vzpostaviti 'red'.« (NR, 22.2.85)

ANAMNEZA, DIAGNOZA IN RECEPT ANDREJA MARINCA (za rešitev iz sedanje krize)

Kritičnost in nezadovoljstvo sta znak revolucionarnosti! Predsednik CK Zveze komunistov Slovenije pove v Dežu dne 23. febr. med drugim tole:

Gospodarsko in glede kakovosti splošnega družbenega razvoja smo na prelomnici iz ekstenzivnega v intenzivni razvoj, ki očitno objektivno ni mogoč brez zaostritev in ekonomskih prisil.

V takih razmerah ter zaostrenih vprašanjih osebnega in družbenega standarda pa so seveda ljudje bolj dovzetni za mnogotere demagoške ocene in alternative.

Kaj ponujajo nekateri samozvani dušebrižniki in skrbniki?

• Ponujajo nekakšno nacionalno spravo s tistimi, ki so postali izdajalci v usodnih dneh naše resnične obsojenosti na narodovo smrt.

• Ponujajo nekakšno vizijo krščanske srednje Evrope, katere idilični sestavni del naj bi bili tudi mi. Ali res mislijo, da smo pozabili, kaj se je pod takšno podobo dogajalo v klerikalnih igrah stare Jugoslavije?

• Kam pelje šovinistično in nacionalistično hujskanje glede odnosov v Jugoslaviji, ki kali mednacionalne odnose?

• Kaj pomenijo teze o preseženi vlogi delavskega razreda, o odločilni in odrešujoči vlogi nekakšnega srednjega sloja, kot nam jih nekateri tako bučno ponujajo? V naših razmerah naj bi to bili strokovnjaki in inteligenca, pri tem pa imajo v mislih le tisti tako imenovani »elitni« del inteligence, ki ga sestavljajo samozvanci.

• Med takšne posameznike sodijo tudi nekateri, ki ponujajo večstrankarski sistem, ali pa že preseženi meščanski

model demokracije in svobode, ki je prilagojena njihovim zasebnim interesom; to ni tista svoboda, ki je bistvo samoupravljanja.

• Napadajo našo ureditev, preteklost in zvezo komunistov — kar nasploh, brez upoštevanja neizpodbitnih zgodovinskih zaslug te zveze komunistov, bre upoštevanja dejstva, da je bila zveza komunistov vse doslej neizprosno kritična do lastnega dela in lastnih napak.

• Takšni in podobni brskajo po naši preteklosti, zlonamerno, da bi razvrednotili bitsvo naše revolucije.

• Opravka imamo z zapoznelim valom evropskega neokonservativizma, antikomunizma, česar se mnogi niti ne zavedajo. V resnici pa koketirajo s starim, ostarelim meščanskim liberalizmom in tistim iz sedemdesetih let. Njihovi nosilci so bolj ali manj znani. Večina že daljše obdobje nastopa prikrito, pa tudi javno. Z njimi moramo v spopad in obračun.

Veliko revolucionarno moč ljudi, ki se kaže v kritičnosti, nezadovoljstvu in njihovi želji po napredku, mora z jasnimi programskimi usmeritvami vključiti v splošno akcijo za napredek.

(Delo, Lj., 23.2.85)

FRANC ŠETINC IN NOVA REVIIJA

(iz intervjuja preds. SZDL
za Teleks)

A: Sami ste rekli, da je TV 15 kot borčevski list v denarnih težavah, medtem ko nekatere revije, ki žaljivo pišejo o našem sistemu in NOB, dobivajo družbeno podporo. Morda konkretno Nova revija?

Š: Pri Novi reviji bi morali vedeti, da so sprejeli platformo SZDL, to pa pomeni tudi to, da morajo sprejeti pravila igre samoupravne socialistične demokracije in paziti, kje gredo čez rob.

A: Zanimivo pri Novi reviji je to, da je sicer ob nizki nakladi praktično razgrabljena.

Š: Seveda. Tudi sam bi lahko izdal revijo, ki bi bila razgrabljena, če bi pisal samo o tem, da ta država ne stori nič dobrega itn.

(Teleks, 7.2.85)

UGOVORI ŠETINCU

I.

Nova revija

V prejšnjem Teleksu je bil objavljen dolg pogovor s Francem Šetincem, ki je med drugim govoril tudi o Novi reviji. O njej je predsednik naše SZDL dejal, da »piše žaljivo o našem sistemu in NOB«, obenem pa ji je tudi zažugal z morebitno ukinitvijo finančne pomoči.

Skratka, ne gre le za kritiko, ampak tudi za nekakšno grožnjo. Zato naj brez ovinkov povem, da se meni Šetinčevi očitki Novi reviji zdijo močno pretira-

ni ali sploh neutemeljeni. Zdi se, da je zanj vsaka neljuba resnica kratko in malo »žaljiva«.

(P. Levec, Teleks, 21.2.85)

V intervjuju s tov. Šetincem me je motilo njegovo neprestano poudarjanje, da mora ostati mišljenje (in z njim tudi poštenje) inteligence »v okvirih« (npr. SZDL, ZKS, itd.). Menim, da se je pametno zavzemati za takšno SZDL in ZKS, ki ne bo priznavala nikakršnih okvirov na področju mišljenja in poštenja. Šele tedaj bo prišla do izraza individualna odgovornost. Kdor ima prav, ima prav, kdor nima, pač nima, pa če je še tako »v okviru«. V času elektroneke pa še sploh: računalnik ne vpraša, ali so podatki v skladu z »okvirii«, temveč če so pravi. Če so lažni, bo rezultat napačen in mu nikakršen »okvir« ne bo mogel nič pomagati, razen nas samih — če bomo enkrat za vselej zavrgli »okvire« in planke.

(Franca Buttolo, Teleks, 21.2.85)

II.

Boris Pahor in še kaj

V pogovoru Teleksovih novinarjev s tovarišem Šetincem je bila seveda na rešetu tudi nedavna pisateljska tribuna v Cankarjevem domu. Šetinčovo mnenje o njej je bilo takrat sicer deloma že znano, in to iz objave v Delu. Ob tisti objavi pa se je bralcem še posebno vrezala v spomin neka krepka, izrečena na račun tržaškega pisatelja Borisa Pahorja. Ker se sam nisem udeležil tiste pisateljske tribune, mi Pahorjeva izvajanja niso poblizne znana. A naj so bila še tako sporna in še tako malo sprejemljiva, je vseeno vredno obžalovanja to, da je tovariš Šetinc Pahorjevo mnenje označil za »idejno šarlatanstvo« in »skrajno ignoranstvo«. Takšne besede niso nikakršen argument, so le žaljivke. A žaljivke iz visokih ust so za demokratičen dialog še posebno kvarne.

Tu velja omeniti Mitjo Ribičiča, ki je v svoji nedavni polemiki z M. Krivicem dosledno ohranil kulturni ton. Svojega sobesednika ni z ničimer osebno žalil in izognil se je vsem pavšalnim etiketam. Bo morda ta Ribičičev zgled našel v političnih vrhovih številne posnemovalce? Ali pa si tega le zaman želimo?

(P. Levec, Teleks, 21.2.85)

DRUŽBENO MORALNA VZGOJA

kot šolski predmet

V razpravah o novih visokošolskih programih so se ponovno pojavila vprašanja o upravičenosti predmeta družbeno moralna vzgoja v predmetniku naše osnovne šole.

Med najstarejšje ugovore, (ki pa jih tudi danes žal ni malo niti med marksisti) sodi trditev, da socialistični sistem kot družbena ureditev že sam po sebi,

torej a priori, zagotavlja dovoljšnjo mero družbeno moralne vzgoje to se pravi razvijanja in utrjevanja moralnih kvalitet humane osebnosti ter zavestnega prisvajanja kodeksa socialističnih moralnih norm. Če bi bilo tako, potem bi po 40 letih življenja v socializmu ne smelo biti toliko negativnih pojavov, ki so izraz krize morale (gospodarski in mladinski kriminal, slaba poslovna morala, slaba delovna disciplina, neodgovoren odnos do lastnine, pomanjkanje čuta odgovornosti, želja po čim lagodnejšem življenju, nehumani odnosi do otrok, do starih ljudi, med spoloma...) Že navedeni primeri so dovoljšen dokaz, da se socialistična morala ni in ne more udejaniti sama od sebe, temveč jo je treba dosledno razvijati in utrjevati. Del teh prizadevanj sodi nujno tudi v naše šole (ne le osnovne). Vse navedeno torej govori za ohranitev (in izboljšanje), ne pa za ukinitve.

(Delo, Lj., 23.2.85)

NOV RAZCVET DILEME: FEDERACIJA ALI KONFEDERACIJA

Ali imamo v Jugoslaviji federacijo ali konfederacijo, ali je treba zvezni zbor spreminiti ali ne, ali se na zvezni ravni uveljavljajo interesi delovnih ljudi ali samo interesi republik in pokrajin?

Pred dobrimi štirinajstimi leti je takratni predsednik Zveze mladine Jugoslavije Janez Kocijančič ob ustavnih spremembah povedal v intervjuju za Politiko: »Najpomembnejše je: Jugoslavijo spreminjamo v zvezo držav, v zvezo socialističnih držav — nosilk popolne neodvisnosti in državnosti.« Takrat je s Kocijančičem polemiziral dr. Najdan Pašič, češ da definicija Jugoslavije kot zveze držav ne ustreza vsebini ustavnih sprememb. »Prvi amandma spreminja definicijo iz stare ustave, vendar še naprej govori o Juqoslaviji kot zvezni državi. Drugi amandmaji pa federaciji dajejo vlogo (na primer varovanje enotnega trga itn.), ki jih ima lahko samo zvezna država, ne pa zveza držav.« Dilema, ali je Jugoslavija zvezna država (federacija) ali zveza držav (konfederacija), pa je ostala. To se je zelo očitno pokazalo lani, ko se je znova začelo javno govoriti o tem, ali smo federacija ali konfederacija. Dr. Ivan Kristan pravi takole: »Demogoško zgrajanje nad prenelaglašeno vlogo republiki in avtonomnih pokrajin, nad uvedbo načela paritete in konsenza, skratka nad pretirano federalizacijo v Jugoslaviji, je težko razumeti drugače, kot da gre objektivno v prid tistim, ki si prizadevajo krepiti unitarističen in centralističen sistem.«

(B. Plešec, Teleks, 14.2.85)

Milan Lipovec: Slovenci pod jelševo brezo

Tržaški pisatelj Milan Lipovec, ki se je do zdaj uveljavil z romanoma *Ljudje ob cesti* (1961, ponatis 1981) in *Leseno jadro* (1976), je prišel pred koncem leta 1984 pri Založbi Lipa v Kopru do tretje samostojne knjige z naslovom **Slovenci pod jelševo brezo**. Rekel sem knjiga, ker ne gre za roman ali povest, ampak za neke vrste mozaik slovenske zgodovine od naselitve do sodobnosti. Vendar pa tudi zgodovina ni v klasičnem pomenu besede, ki bi slonela na virih in ustaljenih dognanjih zgodovinarjev, čeprav je očitno, da se je pisatelj na delo temeljito pripravil, preštudiral celo vrsto zgodovinarjev, od starih grških do najnovejših, saj jih pogosto navaja in citira ali se nanje sklicuje.

Pisatelj je vzel nekaj pomembnejših obdobij iz slovenske zgodovine, jih prikazal, kako so se zapletali ali razpletali, v čem so ga naši predniki »polomili«, ker niso ravnali drugače, toda vse to podaja zelo svobodno, kritično, ironično, satirično, s hudomušnim nasmehom in neusmiljenim pikanjem na desno in levo. Vedno namreč najde priložnost, da posega v sodobnost in razkriva napake in pomanjkljivosti.

Začenja s preseljevanjem in poudarja, da so se že tedaj rodovi »klali med sabo v skladu s slovansko vsakodnevnostjo, da bi se ja ne izneverili zgodovinskemu izročilu in sovražnemu priporočilu«. V novi domovini so se srečali s krščanstvom, ki so ga širili nemški misijonarji s križem in mečem. In pisatelj začenja knjigo prav z besedami: »Slovencev so se lotile nadloge, ko so zapustili svoje bogove.« Upirali so se, pobijali misijonarje in podirali cerkve in že je kazalo, da bodo Slovenci dobili narodnega junaka v Črtomiru, ko je odšel po pisateljjevih besedah v Oglej, »se pomenišil in se vrnil po kvizlinški poti med rojake s potujčevalnim cepivom, ki se mu je nekoč sam upiral, in ki ni bilo nič drugega kot kažipot v tisočletno hlapčevanje«.

O veri veliko razpravlja, toda ne vedno dovolj umirjeno, čutiti je odmev starih liberalnih nazorov.

Veliko prostora zavzema Karel Veliki s svojimi neprestanimi vojnami in pobijanji, ob njem pa Stalin s svojimi brki, ki so ga po zadnji vojni tudi v Sloveniji vsi posnemali. In potem Celjani, Trubar s svojim nemškim protestantizmom, pa kobilice in črna kuga in čaravnice, turški boji, Napoleon, Hitler, pa povojne zadruge in partija. O zdravnikih razpravlja kar v obliki igre.

Bodice letijo na desno in levo v preteklosti in sedanjosti, ki jo priteguje v vse dobe, še posebej pa se ustavlja pri srbskih kletvicah in tujkah, pri časnikarskem jeziku, pri pristranskih zgodovinarjih, politikih in psihologih, ki dajejo »samo nerazumne in nerazumljive odgovore na nerešljiva vprašanja«. Veliko govori o Italijanih in koroških Nemcih, ki nosijo popačene slovenske priimke. Skratka, menda ga ni problema v preteklosti in sedanjosti na Slovenskem, ki bi ne bil prišel pod Lipovčevo nakovalo.

Lipovec je dokazal s to knjigo, ki se popolnoma razlikuje od njegovih prejšnjih dveh, da ima velik smisel za humor in kritičnost, a tudi za pogum, saj pravi založba na ovitku, da je kritičen »do nekaterih dogajanj v našem nacionalnem prostoru, do nekaterih simbolov in prvin, do tistega, kar naj bi pomenilo najbolj temeljne stalnice v našem zgodovinskem spominu.« Vendar pa ni kritičen samo do sodobnosti, ampak do vse težke slovenske zgodovine, pri tem je čutiti osebno prizadetost in veliko ljubezen do slovenskega naroda.

Pripovedovanje je sproščeno, samosvoje, jezik barvit in bogat. Knjiga je novost in presenečenje v zamejski in splošni slovenski literaturi.

Na koncu knjige je še **Čubejska prigoda** o tem, kako je slikar Johan Kastavski poslikal cerkev v Hrastovljah. Novele je napisana v tedanjem duhu, šaljivo, duhovito in zbadljivo predvsem do cerkvenih krogov.

O prejšnjih Lipovčevih delih glej Mladiko 1968, 37-38 in 1976, 61-62.

Zora Piščanc: Blagovestnika Slovanov

Goriška pisateljica Zora Piščanc je izdala leta 1984 dva romana: **Most čez ocean** o izseljencih v Ameriko po zadnji vojni (glej Ml. 1984, 139-40) in romaniziran življenjepis o sv. Cirilu in Metodu **Blagovestnika Slovanov**.

Roman je nastal ob 1100-letnici smrti sv. Metoda, ki je umrl l. 885 na Velehradu na Moravskem. Na delo se je pisateljica temeljito pripravila po virih, ki jih navaja na koncu knjige. Najprej spremlja sv. Cirila od otroških let v Solunu do vseučiliške profesorske službe na visoki šoli v Carigradu. Metod je bil mesten cesarski namestnik v slovanski pokrajini ob Strumici, toda zaradi sprememb na cesarskem dvoru se je odpovedal službi in stopil v samostan na gori Olimp v Mali Aziji ter postal menih. Pridružil se mu je še Ciril in pripravljati sta začela slovansko abecedno

glagolico in prevode bogoslužnih knjig v slovenski jezik, ki je bil tedaj še skupen. Od takrat sta vedno delala skupaj in se dopolnjevala: Ciril je bil filozofsko in teološko zelo podkovan, globok in pobožen, da so ga vsi imeli za svetnika, toda rahlega zdravja, Metod je bil bolj praktičen, diplomat, neustrašen in trdnega zdravja.

Prvič sta se uveljavila pri Hazarih, kjer nista samo zavrnila verskih ugovorov in zmot, ampak sta našla tudi ostanke svetega rimskega papeža Klementa, ki je umrl mučeniške smrti. Odnesele sta jih s seboj in pozneje v Rim.

S slovensko abecedo in s prevodom bogoslužnih knjig sta bila pripravljena, da sta mogla oditi na Moravsko, kamor ju je l. 863 klical knez Rastislav. S seboj sta vzela tudi nekaj učencev, ki sta jih pripravljala za duhovniški

poklic, in med njimi so bili Angelarij, Naum, Kliment, Sava in drugi, ki so se pozneje uveljavili v Srbiji in Bolgariji s cirilico in cerkveno slovansko literaturo. Spotoma so se ustavili v Panoniji pri knezu Koclju in šele po daljšem času odšli na Moravsko.

Ker sta sveta brata učila v domačem jeziku, sta imela v obeh državah velik uspeh, doživela pa sta tudi silno nasprotovanje nemških duhovnikov. Zatožili so ju v Rimu, da učita krivo vero, in morala sta na zagovor. Papež je potrdil slovansko bogoslužje, Ciril je umrl, Metod pa postal panonsko-moravski nadškof. Vrnil se je v Panonijo, ker se je na Moravskem Svetopolk povezal z Nemci in odstranil Rastislava. Ko so se razmere nekoliko uredile, je odšel Metod na Moravsko, toda nemški škofje so ga prijeli in za dve leti in pol zaprli, čeprav je zanj posredoval v Rimu Kocelj. Nemci so uničili Koclja, po Metodovi smrti pa so izgnali njegove učence z Moravske ali jih prodali v sužnost. Delo svetih bratov je bilo uničeno.

Pisateljica se je zgodovinsko verno vživela v razmere v Solunu, v Bizancu, na Herzonu, Rimu, v Panoniji in na Moravskem. Ob svetih bratih nastopa v vseh teh krajih vrsta vodilnih in preprostih ljudi, ki jim je dala pisateljica zunanjo in notranjo podobo, da se gibljejo pred nami kot resnični in živi ljudje. Zgodovinsko dobo je še poživila z Rastislavovimi in Kocljevimi pismi papežem in s pismi papežev tema vladarjema, z odlomki tedanjih molitev in nagovorov. Lepo je poustvarila Panonijo s knezom Kocljem in njegovo družino, zadnjo samostojno slovensko državo. Prav tako so dobro podane razmere na Moravskem z Rastislavom, ki bi se bil rad rešil tujega vpliva tudi na verskem področju, a ga je sredi dela izdal nečak Svetopolk. Kljub stalni vojni nevarnosti pa se je krščanstvo uspešno širilo, ker so ljudje duhovnike razumeli.

V knjigi živita Ciril in Metod, ki sta bila doslej v znanstvenih delih prikazana dokaj abstraktno, nekako tako kakor na podolžnih bizantinskih mozaikih. Pisateljica jima je vdihnila življenje, da se gibljeta, mislita, se veselita uspehov, trpita in obupujeta nad razmerami, a vedno vztrajata in zmagujeta. Vraščena sta v svoj čas, odločno nastopata pred Hazari, pred nemškimi škofi in duhovniki, pogajati se znata s papežem in uveljaviti pravice svojih slovanskih vernikov. Zdi se, da je pisateljici bližji Ciril, ker ga spremlja od veselih otroških let in ga do smrti polno podaja.

Prav tako je živ knez Kocelj z družino in dvorom, čeprav navajajo zgodovine o njem samo ime. Tukaj je v najlepših moških letih, dober mož in skrben oče, slovansko gostoljuben, samozavesten in podjeten, odločen branilec svetih bratov, človekoljuben vladar in spreten diplomat, ki se zna pogajati s papežem in doseči slovansko nadškofijo. Njegova država je premajhna, da bi mogel uresničiti svoje velike načrte.

Plastični so tudi učenci svetih bratov, posebno Kliment, ki ju spremlja od prvega koraka do smrti. Svetima bratoma zna pomagati, vživljati se v njun duhovni svet, vedno je optimist in vidno se duhovno razvija.

Poleg teh je še vrsta večjih in manjših ljudi, ki so prav tako živi in naravni in dajejo knjigi celotnejšo podobo tedanjega življenja. Prikupna je Zvezdanka, Cirilova mladostna duhovna ljubezen, ki jo krsti in na koncu pokoplje, ko se je vsa razdala za širjenje vere med makedonskimi Slovani. Vse dogajanje pa je vdeleno v mnogovrstno naravo v vseh letnih časih.

Knjiga je vsebinsko bogata in polna, napisana stvarno in realistično, brez pretiravanj v dobrem in slabem in v izbranem jeziku. Odkupila jo je tudi Mohorjeva družba v Celovcu, v ponatisu pa je pri Založbi Ognjišča v Kopru.

eneoceneoceneoceneoceneoceneo

RAZSTAVE

RAZSTAVA V GORIŠKI PALAČI ATTEMS: LETA FUTURIZMA

V Gorici so pred kratkim odprli veliko pregledno razstavo, posvečeno letom futurizma. Do konca aprila bodo na ogled v sobanah Attemsove palače dela ustvarjalcev iz naše dežele, ki so živeli in delali v obdobju od leta 1909 do konca druge svetovne vojne.

Futurizem je gibanje, ki je nastalo na področju poezije, manifest je objavil Marinetti v pariškem Figaroju leta 1909, kmalu pa se je razširilo na vsa področja umetniškega ustvarjanja. Tako imamo v nekaj letih kakih deset manifestov - izjav, ki hočejo prelomiti s

preteklostjo in sprožiti nastanek novega umetniškega ustvarjanja. Že leta 1910 se zberejo italijanski likovniki Carrà, Boccioni, Russolo, Balla in Severini in podpišejo bojevito napoved, da je prišel čas, ko bo umetnost stopila v korak z novo civilizacijo, tehničnim razvojem in pridobitvami. Umetnost hoče biti dinamična, bojevita, slaviti mora stroje, avtomobil, letalo, prezirljiva naj bo do pretekloga, nikoli podrejena pravilom oblike.

Razvoj futurizma ni bil povsod enak, pomislimo samo na ruskega, toda v zvezi z italijanskim je treba upoštevati predvsem dejstvo, da se je ob utrditvi fašizma kot političnega režima postavil pod njegovo okrilje in postal del njega. S fašizmom se je ujel v tistih svojih sestavinah, ki povečujejo nasilje, ne spoštljivost do neitalijanskega sploh,

ki prezirajo delavske boje in vidijo v vojni nekakšno »higieno sveta«, kot so se futuristi sami izrazili. Ko se je futurizem iz eksperimentiranja prelevil v režimsko kulturo, je izgubil bistvo vsake prave umetnosti: smisel za prenavljanje in kritičnost do družbe.

Futurizem je našel ugodna tla v Trstu in Gorici, med Slovenci pa je pomenil »nujno« izkušnjo, ki pa se je ustavila na ravni tehnike, nikakor pa ni vplival kot ideologija.

V letih futurizma imamo tako Černigoja in Bambiča, ki vnašata v slovenski prostor konstruktivizem in ekspresionizem. Bambič je v zadnjih časih v središču pozornosti, tako da ima istočasno kar tri razstave: dve v Trstu, samostojni, in pričujočo v Gorici.

Med italijanskimi slikarji je prišlo do ločitve duhov ob političnem vprašanju

in zanimivo bi bilo vedeti, kaj bi iz tega nastalo, če bi na primer kak Carmelich ne podlegel jetiki tako zgodaj.

Naslov razstave je Leta futurizma. Gre torej za celovit prikaz snovanja v prvi polovici tega stoletja, snovanja, ki se je gibalo med že prej omenjenim futurizmom in kubizmom, konstruktivizmom in ekspresionizmom. Živahno je bilo tisto obdobje in marsikaj se je takrat pisalo tudi v slovenskih revijah. Zato je razstava zanimiva tudi s tega vidika: kako so doživljali iste vplive tako slovenski kot italijanski umetniki.

V prvi sobi so razstavljeni razglasi novih gibanj, npr. Černigojev o konstruktivizmu ali tisti o ustanovnem srečanju futuristov v Gorici. V istem prostoru je razlaga takratnega dogajanja, izredno pregledna (kronološka), didaskalije spremljajo potem obiskovalca skozi celo razstavo.

V naslednji sobi so slike Lojzeta Spacapana in bronasta glava Vena Piona. Za Spacapana je bil futurizem kratkotrajna izkušnja pod vplivom enega ustanoviteljev tega gibanja: Boccionija.

Ivan Čargo se je seznanil s tem gibanjem v Rimu in Florenci, a mu je ostal ideološko daleč. V istem obdobju je ustvarjal tudi Pilon pred odhodom v Pariz in razstavljen je njegov portret Lojzeta Spacapana.

Sledijo dela Maria Vuceticha, eklektika Pocarinja in Bruna Cossana. Nato je prikaz takratnih publikacij in pisem ali razglednic. Spet je tu Spacapan z ilustracijami Bevkovih knjig (Rablji, Kravji jezdec).

Veliko prostora so odmerili Giorgiu Carmelichu, ki se je ločil od Marinettija in dal pobudo za revijo 25, katere pa sta izšli le dve številki.

Sledijo prikazi takratnega gledališkega življenja in literarnega ustvarjanja. Predvsem slednje zgubi brez zgodovinske dimenzije vsako resnost in vzbuja v bralcu humoren odziv.

Ena cela sobana je posvečena Černigoju in Bambiču, ki pa sta dovolj znana, da ne potrebujejo moje predstavitve.

Zadnji del razstave je najboljše prikaz del aerofuturista Tullia Cralija, ki je razvil slikanje iz zračne perspektive, za časa druge svetovne vojne so mu dali na razpolago celo vojaška letala, kar je prav gotovo v tesnem stiku s futurizmom.

Razstava je v resnici bogata s podatki in razlagami, ki krijejo različna umetniška področja. Slovenci so iz-

črпно zastopani, predvsem Černigoj in Bambič, vendar bi bilo verjetno bolje, ko bi obiskovalec razumel slovenski razvoj v umetnosti predvsem glede na središče Ljubljano, da bi le-ta ne izpadla kot »zatohla provinca«.

Nekoliko pomanjkljivo so prikazani notranji odnosi med različnimi izmi (futurizem - konstruktivizem - kubizem - ekspresionizem), tako da imaš včasih vtis, da gre za razstavo o futurizmu, potem pa ne, vidiš, da gre za obdobje, v katerem je le-ta prevladoval, a v katerem gre za prepletanje in sočasno razvijanje po miselnosti popolnoma tujih gibanj. Mogoče bo katalog marsikaj razjasnil ali dopolnil, napovedujejo, da bo zelo zajeten; do danes, ko to pišemo, še ni na razpolago.

Ni treba posebej poudarjati, da se goriška razstava predstavlja kot eden najpomembnejših kulturnih dogodkov v zadnjih časih.

MAGDA JEVNIKAR

KNJIGE

Dušan Jelinčič: ZGODOVINA SPD TRST

Pred nekaj meseci se je v naših knjigarnah pojavila čedna knjiga z učinkovito naslovno stranjo v svetli in zamolkli modrini celotne skupine čisto slovenskih elementov v navpični lestvici — od sinjine morja v vznožju pa gor čez megleni simbol Triglava do globine neba. Kako se nam vendar narava v svoji enkratnosti kaže kot vse, kar smo sami, saj je naš obstoj v celoti eno samo sožitje z njo. V svoji izraznosti bogati našega duha, s svojim klicem krepi našo samozavest.

Tako razmišljamo ob naslovni strani, ki nam jo za delo Dušana Jelinčiča *Zgodovina SPD Trst* predlagata fotograf Janko Furlan in grafik Walter Grudina.

Delo, ki ga je založilo in izdalo Slovensko planinsko društvo Trst, izhaja kot priložnostno — ob 80-letnici društva, toda v njem je takoj razpoznaven pečat posebnega avtorjevega truda, da bi vanj vtisnil kar največ lastnega veselja ob doživetjih, ki so že vrednota zase, saj se dandanes opotekamo po vijugastih poteh dvomov in lažnih prividov brez cilja tako daleč od poti, katere smerokaz je tudi ta knjiga.

Dušan Jelinčič se je z zgodovino SPDT ukvarjal že v svoji diplomski na-

logi poleg tega, da je planinstvo imel že v krvi, kot potrjujejo vrstice, ki jih je s sinovsko ljubeznijo posvetil svojemu očetu, dolgoletnemu predsedniku društva Zorku Jelinčiču.

Poleg malce otožnih podatkov o naši preteklosti, o delovanju društva ob samem začetku, se avtor pogostoma s posebno rahločutnostjo in prijetnim pristopom mudi ob čisto nezgodovinskih in nedokumentarnih prizoriščih, ki pa največ prispevajo temeljnemu izročilu planin, ki je namenjeno izključno človeku. Kot zvest Slovenec se ne izogiblje literarne verziranosti, ki je prisotna v marsikaterem odstavku in je še posebej poudarjena, kjer je avtorjev prijem izrazito avtobiografski.

Narodnostni trenutek doživlja v delu svojo popolno uveljavitev. Ljubezen do narave se v celotnem razponu srčne kulture izenačuje z ljubeznijo do naroda. Hrepenenje po čisti gorski lepoti je hkrati tudi hotenje, da bi se ta zrcalila v naši duhovni razsežnosti v plemenitosti vrednot. Mens sana in corpore sano se po Jelinčiču uresničuje tudi v gorah — v višini z okusom vsemirja, v strmih vzpetinah in težko pričakovanih ciljih. Cilj za ciljem, smisel za smislom. Sožitje ob sproščnem smehu prijetne družbe, ki jo je narava združila in ob svojih poudarila tudi njene vrednosti. Kako planina človeka vzgaja, rešuje, bodri in sploh bogati.

Jelinčičeva *Zgodovina SPD Trst* seveda ni leposlovno delo, ker namreč to noče biti, čeprav bi se med ta bolj upravičeno prištevala kot marsikateri zmazek, nabrekel od napuha in bolne fantazije. To je dokument, uspešno posredovanje podatkov s področja, ki se je v našem zgodovinsko opisju omenjalo le v ljubiteljskih in za ljubiteljske kroge. *Zgodovina SPD Trst* pa je zajela tudi druge naše preteklosti in v polni meri probleme, ki jih od nekdaj še posebno čutimo. Ne pretiravam v svojem pohvalnem tonu, da je Jelinčiču uspelo v delo vključiti vse to z izredno doživetostjo in ponosom. Lepo je, da nas ob knjigi obdaja misel tudi na to, da je njen recept čisto slovenski. Plemenita misel v dostojnem jeziku in z okusom književnosti, ki se v drobcih trosi med doživetja. Z njo bi se lahko postavila marsikatera založba, saj bi ji v njen prid ne bilo treba nastopati z odvnetiškim zanosom.

In ob tem prijetnem občutju še ustrežni fotografski posnetki in verzije — kot nalašč posebno tisti stih mladega

planinca Nejca Zaplotnika, ki so me s svojo svežino in globino presenetili že takrat, ko jih je eden izmed mojih učencev omenil v svoji šolski nalogi:

Kdor išče cilj, bo ostal prazen, ko ga bo dosegel,
kdor pa najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi.

Danes Ivo uspeva v svetu lahke glasbe. Tudi njega je pot vodila na planine in s planin. Tako naj vodi vse mlade Slovence.

ESTER SFERCO

Štefan Mitrov Ljubiša: KANJOŠ, IL FRIULANO E IL DOGE

Mlada videmska univerza počasi prodira v slovanski svet, ki ga ima v svoji bližini in proti vzhodu. Lani je njen Inštitut za jezike in literature vzhodne Evrope začel izdajati zbornik *Esteuropa* in njegov prvi zvezek posvetil slovenskim kulturnim vprašanjem. Zdaj je v tisku drugi zvezek, posvečen Janu Sobieskemu, poljskemu kralju, ki je rešil Dunaj pred Turki.

Pred božičem 1984 pa je izdala prof. dr. Alice Parmeggiani Dri, lektorica srbskohrvatskega jezika na videmski univerzi, prevod novele *Kanjoš Mececonović* srbskega romantičnega pisatelja Stefana Mitrova Ljubiše (1824-78). Bil je samouk iz plemena Paštrovičev v črnogorskem Primorju med Budvo in Boko Kotorsko, najprej pisar v Budvi, nato poslanec Boke v dalmatinskem saboru in dunajskem parlamentu. Pod vplivom Vuka Karadžića, Petra Njegoša in srbskega ljudskega pesništva je opisoval življenje Paštrovičev, ki so od nekdanj živeli samostojno življenje. Vodili so jih štirje sodniki in 12 plemičev, ki so jih svobodno izvolili. Zbornovali so na plaži Drobni pijesak, pomagali pa so jim tudi družinski poglavarji. Nekaj podobnega je bilo v Benečiji, ki se je tudi sama upravljala na dveh sosednjah ali bankah. Leta 1423 so zaradi turške nevarnosti prostovoljno sprejeli zaščito beneške republike, do katere niso imeli v miru nobenih obveznosti, celó njihovo blago je bilo oproščeno carine. Toda Benečani se tega niso držali, ampak so pobirali in jemali fante v mornarico.

Novela *Kanjoš Mececonović* pripoveduje o Paštroviču, ki je pripeljal v Benetke z ladjo svoje blago, a so ga

takoj zagrabili cariniki. Hodil je od Poncija do Pilata, da bi uveljavil svoje pravice, pomagal pa mu je šele slučaj: tedaj se je ustavil na samotnem otočku pred mestom orjaški Furlan in pozival doža na dvoboj, če pa si sam ne upa, naj pošlje svojega namestnika. Benečani so zaskrbljeni iskali junaka, spomnili so se na bojevite Paštroviče, uredili Kanjoševo zadevo s carino in ga poslali domov, da izberejo primernega junaka. Paštroviči pa so na Benečane jezni, zato se dolgo pripravljajo, ali naj pošljejo pomoč ali ne, končno določijo kar Kanjoša, čeprav je bil majhen, toda bister in spreten. Ko je prišel Kanjoš v Benetke, so ga mnogi pomilovalno gledali, tudi Furlan se mu je posmehoval, toda Kanjoš ga je z zvijačo prebodel z mečem, potem pa mu odpel še pas, da bi laže umrl.

Ko je tako zmagal, ga je sprejelo vsa mesto, dož ga je objel, povabil na slavnostno večerjo in drugo jutro k zahvalni maši. Ponudil mu je lastno hčer, ki je Kanjoš ni maral, potem so ga peljali v zakladnico, naj vzame iz nje, kolikor hoče, Kanjoš pa je spustil vanjo dukat, češ če se iz nje samo jemlje, se bo kmalu videlo dno. Zahteval je le, naj spoštujejo pogodbo in naj imenujejo obalo, kjer se izkrcava slovansko blago La riva degli slavoni. Benečani so vse obljubili, a takoj pozabili in spremenili ime v Riva degli schiavoni.

Prof. Parmeggiani je novelo prelila v italijanščino tako dovršeno, da se bere kot bi bila napisana v italijanščini. V drugem delu knjige je napisala temeljito in z dokumenti podprto razpravo o Ljubiši in njegovi politični in literarni dejavnosti, o noveli sami in njenih zgodovinskih osnovah ter o jeziku in slogu novele. Razprava je odlično znanstveno delo, avtorica primerja delo z Njegoševim Gorskim vencem, z Manzonijevima Zaročencema in seveda z Levstikovim Martinom Krpanom, s katerim ima marsikaj skupnega. Vendar pa je Kanjoš bolj kritičen do beneške republike in njene birokracije, kakor je bil naš Krpan do Dunaja, tudi je večji srbski rodoljub, ker misli pri plačilu na skupne koristi, medtem ko gre Krpanu samo za tihotapstvo.

Knjiga je izšla pri založbi Cooperativa editoriale »Il Campo« v Vidmu, pokroviteljstvo nad njo pa je prevzela Videmska pokrajina.

MARTIN JEVIKAR

GORIŠKI SPREHODI

Pastirčkova knjižnica se je letos postavila s svojo četrto knjigo v založbi Katoliškega tiskovnega društva. Delu je naslov *Goriški sprehodi*, avtorica pa je učiteljica in dolgoletna sodelavka revije *Pastirček* Mariza Perat.

Goriški sprehodi je knjiga poučne vsebine, ki je po zanimivosti in neposrednosti namenjena predvsem mlajšim, kot sploh prejšnje Pastirčkove knjige. S pomočjo ustreznega fotografskega materiala in živahnih opisov se knjiga ponuja tudi odraslemu bralcu, ki Gorice in njenih zanimivosti še ne pozna. Avtorica prijetno kramlja o vsem v nekakšnem časovnem zaporedju od nastanka samega imena mesta do našega stoletja in sodobnih prometnih zvez. Bralec si z delom priskrbi kažipot in preglednico glavnih zanimivosti v Gorici. Vrsté se palača za palačo, cerkev za cerkvijo, posebnost za posebnostjo. S posebnim občutkom za kulturne zanimivosti je avtorica obogatila delo z drobci iz slovenske književnosti, ki obravnavajo Gorico in njene prebivalce v okviru zgodovinskih nasprotij — pravicami oglejskega patriarhata in kmečkimi upori. Umestno sodita v obravnavanje teh obdobij bodisi Pregelj kakor tudi Gradnik; avtorica pa ni pozabila tudi sosedé iz bližnje okolice, na Simona Gregorčiča na primer. Hvalevredno je, da se je Peratova poglobila v glavnem v čisto slovenske goriške razglede. Mesto je namreč eden izmed temeljev naše zgodovine, saj je tesno povezano z bojem za naš obstanek in je sama prispevala našega naroda. Veliko strani je Peratova posvetila kulturnemu vrenju v okviru obravnavanega mesta, saj nam je namreč znano, da je s svojimi društvi, družbami, časopisi in zavodi Gorica vsaj do tridesetih let celo prekašala Trst, ki se ob takih nedonosenih poslih sploh ni mudil.

Ob kulturnih spomenikih nam ne ostajajo prikriti niti pomembnejši goriški možje, ki so mestu zapustili pečat svoje umetnosti, slovenskim prebivalcem pa izročilo svojega narodoljubja.

Z delom je avtorica Peratova torej dosegla svoj smoter, saj bralec od strani do strani zaznava njeno prizadevanje, da bi navedla čimveč podatkov, ki jih je sama zbirala. *Goriški sprehodi* je sicer preprostejše delo, toda lahko se uvršča med najznačilnejše vodiče po naši zemlji. Po Terpinovem *Števerjanu* je tudi Gorica dobila svojega vodnika.

ESTER SFERCO

UVODNA BESEDA

Želja, da bi knjižnica Dušana Černeta valorizirala svoj knjižni fond, se s to prvo številko naše priloge uresničuje. Mislimo, da je pravilno, če pokažemo širšemu krogu našega občinstva, kaj delamo, kaj imamo in kaj bomo naredili v bodoče. Ta priloga knjižnice »Dušana Černeta« v »Mladiki« naj bi izhajala priložnostno. Če pa bi se pokazala potreba, da bi izhajala pogosteje, bomo to z veseljem upoštevali in skušali uresničiti.

Kaj vse bomo na tem mestu objav-

NAMEN IN NALOGE KNJIŽNICE

Knjižnica »Dušana Černeta« je Lilo uradno ustanovljena z notarskim aktom 25. novembra 1983. Zbiranje knjižnega gradiva pa se je pričelo mnogo let prej, ko je Slovenska prosveta iz Trsta prešla še vrsto drugih zapuščin kot na primer pokojnih duhovnikov Silvanija in Vrečarja. Vse to knjižno gradivo je bilo shranjeno na sedežu Slovenske prosvete in to do januarja 1983, ko je občini zbor Slovenske prosvete z dne 27. januarja 1983 soglasno sklenil ustanovitev knjižnice, ki naj nosi ime po kulturnem in političnem delavcu Dušanu Černetu. Še istega leta se je pričela inventarizacija knjižnega materiala, tako da je bilo leta 1983 inventariziranih 432 in leta 1984 568 knjižnih enot. Tudi letos se inventarizacija nadaljuje, obenem pa se je pričela tudi katalogizacija knjižnega gradiva. Med tem časom smo navezali stike s slovenskimi ustanovami v zdomstvu, ki nam zdaj redno pošiljajo svoje izdaje.

Prvenstvene naloge knjižnice »Dušana Černeta« so sledeče:

1. Zbiranje vsega slovenskega zamejskega tiska v Italiji.
2. Zbiranje slovenskega koroškega tiska.
3. Zbiranje slovenskega zdomskega tiska.
4. Zbiranje tujejezičnega tiska, ki obravnava probleme Slovencev v zamejstvu in zdomstvu.
5. Zbiranje znanstvenega tiska iz S. R. Slovenije, ki obravnava slovenska, zamejska in zdomska vprašanja.

ljali in o čem bomo poročali? Najprej seveda novice o delu v sami knjižnici. Nadalje bomo skušali prikazati probleme knjižničarstva tu v zamejstvu, objavljali bomo sezname knjig in časopisa, ki jih ima knjižnica v posesti, bibliografske popise knjižnih del in razne zanimivosti iz knjižnega sveta. Največjo pozornost pa bomo posvetili knjižnim izdajam slovenskih zamejskih piscev.

Želimo pa tudi, da bi bralci »Mladike« sodelovali v tej prilogi z raznimi nasveti in željami, tako da bi zadovoljila čim širši krog ljubiteljev slovenske knjige.

6. Navezava stikov s slovenskimi kulturnimi organizacijami v tujini.
7. Navezava stikov s slovenskimi knjižnicami v Sloveniji, predvsem z Narodno in univerzitetno knjižnico.
8. Prirejanje knjižnih razstav slovenskega zamejskega in zdomskega tiska.
9. Prirejanje literarnih večerov, predstavitev knjižnih novitet ter organizacija kulturnih in zgodovinskih srečanj.
10. Priprava in izdaja najrazličnejših zamejskih in zdomskih bibliografij.

NOVICE

Letošnja nagrada iz sklada D. Černeta je bila podeljena publikaciji »Izvestje« in jo je sprejel sedanji urednik prof. Robert Petaros. Prvo Izvestje je izšlo že leta 1947.

Dosedanji nagrajenci iz sklada Dušana Černeta:

1. Dom. Časopis iz Beneške Slovenije.
2. Zaliv. Tržaška literarna revija.
3. Goriška Mohorjeva družba.
4. Pevski zbor »Planinka« iz Ukev.
5. Slovenski zamejski skavti in skavtinje.
6. Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta.
7. Trinkov koledar.
8. Ljudski radio iz Gorice.
9. Pevski zbor »Fantje izpod Grmade«.
10. Izvestje.

* * *

V Društvu slovenskih izobražencev je bila v ponedeljek, 15. aprila, slovesnost, ko so že dvaindvajsetič podelili li-

terarno nagrado »Vstajenje«. Letošnjo nagrado je prejel Saša Martelanc za knjigo novel in črtic »Melodija«, ki jo je izdala Goriška Mohorjeva družba.

Najprej je prof. Martin Jevnikar podal izčrpno poročilo o delu komisije za podelitev nagrade »Vstajenje«, ki je namenjena izključno zamejskim in zdomskim ustvarjalcem. Komisija je pregledala in ocenila petnajst umetniških del, ki so letos kandidirala za nagrado »Vstajenje«, in določila, da podeli nagrado Saši Martelancu. Nagrado je pisatelju izročil prof. Soban, kot predstavnik openske Hranilnice in posojilnice, ki že več let nudi finančna sredstva za to nagrado.

* * *

Knjižnica Dušana Černeta se najiskrenejše zahvaljuje gospodom Jožetu Juraku, Marjanu Živcu, Petru Šorliju in prof. Pavletu Merkuju za knjižne darove. Enaka zahvala gre tudi upravi Katoliškega glasa v Gorici.

Naša knjižnica si je zadala nalogo, da v glavnem zbira tisk, ki izhaja izven Slovenije. Kdorkoli bi rad kaj prispeval za knjižnico, naj telefonira na Slovensko prosveto, tel. 768189 v Trstu.

Seznam del Alojza Rebule

1. Devinski sholar. Trst 1954.
2. Vinograd rimske cesarice. Maribor 1956.
3. Klic v Sredozemlje. Celje 1957.
4. Senčni ples. Ljubljana 1960.
5. V Sibilinem vetru. Ljubljana 1968.
6. Gorje zelenemu drevesu. Maribor 1971.
7. Neznana zvezda. Radijska igra. Buenos Aires 1972. (Odtis iz Meddobja).
8. Lik sinu človekovega. Ljubljana '72.
9. Smer nova zemlja. Celje 1972.
10. Divji golob. Celje 1972.
11. Edvard Kocbek, pričevalec našega časa. Trst 1975.
12. Snegovi Edena. Koper 1977.
13. Duh velikih jezer. Celje 1980.
14. Jacques Maritain. Ljubljana 1981.
15. I cattolici sloveni tra le due guerre. Gorizia 1982.

v
Čuk

na Obelisku

Agencija za pomirjenje živcev

S hudičem ne bom zajemal iz iste sklede,
tudi če mi dajo še tako dolgo žlico.

De Ladourie

EDINSTVENO KULTURNO ODKRITJE: SLOVENCİ PRIHAJAMO S HAVAJEV!

(Pogovor ČUKA z odkriteljem, upokojenim preglednikom
ACEGATA g. Amandom Podhlajenom.)

Ko je naš dopisnik zvedel, da je tik pred izidom knjiga g. Podhlajena »So bili Polinezijci Slovenci?«, ga je takoj poiskal v tržaški kavarni S. Marco in ga zaprosil za intervju. G. Podhlajen je nanj rad pristal, za kar se mu ČUK toplo zahvaljuje.

ČUK: Še omamljen od vašega epohalnega odkritja, gospod Podhlajen, bom šel takoj in medias res, čeprav je to ob tako distingviranem gospodu predrznost. Vprašal vas bom: Odkod po Vašem začenjajo Slovenci svoj pohod proti Zahodu?

Podhlajen: To ni »po mojem«: to je po znanosti. Konkretno: po jezikoslovju. Slovenci začenjamo svojo tisočletno romanje proti današnji domovini s Havajev.

ČUK: Pa ne boste rekli, da je to slovenska beseda?

Podhlajen: Ostajam pri hipotezi. Recimo, da bi lahko bila slovenska. Kaj pa, če je prvi Slovenec, ki je stopil na tiste prekrasne otoke, zavzdihnil: Ha, rajski (otoki)! Namesto »r« daš »v«, pa je!

ČUK: Je še kaj slovenskega na Havajih?

Podhlajen: Na primer ime otoka Kahulani: jaz čutim v njem, oprostite, kahlo. Ampak znanost je znanost. No, potem je sledila velika selitev na Gilbertovo otočje, proti jugu.

ČUK: So tudi tam sledovi našega pohoda?

Podhlajen: Celo sledovi začetkov našega poljedelstva. Vzemite otoka Majava in Tarava. Če upoštevamo epentezo, imamo: V maju je trava! Še več, tam najdemo sledove naše kokošjereje: otok Kuria! Na bližnjih Maršalovih otokih pa so tudi sledovi živinoreje. Mislite, da je otok Bik(ini) dobil ime po kopalkah? Da pa so že ta-

krat Slovenci poznali petelina, dokazuje otok Utirik: kikirik!

ČUK: In naslednja postaja naših pradedov?

Podhlajen: Salomonovi otoki, še bolj proti jugu. Plovba je morala biti utrudljiva. Po domače jih je sekirala: otok Sikiana! Toda našli so les za nove ladje: otok Buka, naša bukev, kaj pa drugega.

ČUK: Od tam so gotovo šli na bližnjo Novo Gvinejo, ne?

Podhlajen: Njeno pristanišče Morobe, kar je z neznatnim fonetičnim trikom naš narobe, kaže, da ne: šlo jim je narobe, Bog pomagaj.

ČUK: Stavim, da jih je neslo naprej.

Podhlajen: Na sever h Karolinškim otokom.

ČUK: To imamo po Krasu Karlinc!

Podhlajen: Kakor v zvezi z Marjanskim otočjem Marjanc: tudi tja so namreč prišli. A kaj sem hotel povedati: da so imeli pri Karlincah, da tako rečem, težave. Preseljevanje naroda pač! Da nekateri niso hoteli več naprej, kaže na primer ime otoka Aurepik: če to ni ravno naš zapik, je gotovo naša pika. A spet drugi otrok kaže na drugačno razpoloženje: Olimarav: Kaj bi maral! In spet tretji otok — tam je namreč otokov, ko da bi riž razsul — kaže na trenutek junaške odločitve: Oralum. Kaj naj v tem kontekstu pomeni drugega kot horuk! In tako so šli naprej, k Marjancam.

ČUK: Ustavili bi se bili pri tistih Marjancih, pri moji veri!

Podhlajen: Ni šlo! Jedli so sicer med (otok Medinilla) in vohali timijan (otok Tinian), a drug otok kaže, da je bilo garanje: Garapan! Še več: prava žajfa, kot se reče: Saipan (prehod sičnika v žičnik). In tako je padlo geslo: Pojdimo stran — Anatuhan! Le da jih je v ožji Polineziji čakala še večja smola! Imena so več kot zgovorna: Java (garaj v kamnolomu v tropski vročini!), Sumatra (Se martra, Celebes (namesto »cel« daš nekaj srbskega, pa imaš opolzčnost). Pravzaprav so tam imena otokov, ki si jih moja filologija ne zna razlagati drugače kot kletvice naših zagrenjenih prednikov.

ČUK: Na primer?

Podhlajen: Na primer Surabaja! Razburite se pa recite Surabaja!

ČUK: Pri moji veri, da se fanj zakolne!

Podhlajen: Pa z Molukami tudi ne bo drugače. Z eno besedo: ni jim ostalo drugega, ko da razpnejo svoja jadra in jo mahnejo proti Madagaskarju. Kdo je dal ime otoku na poti tja, menda ne bomo razpravljali: Kokoš. Samo strešico dodaš, pa imaš našo kokoš, tako živo, da bi ti jajce znesla!

ČUK: Pa ne boste rekli, da je tudi na Madagaskarju kaj slovenskega?

Podhlajen: Berite Ma-da-ga-skar od konca proti začetku, se pravi bustrofedično. Skar-da ... Napravite metatezo. Kaj imate, če potem zaokrožite konsonantizem? Škabarja! Našega Škabarja!

ČUK: Potemtakem ste na tej tisočkilometrski poti našli tudi sledove Primorcev?

Podhlajen: Sploh je Madagaskar primorski. A o tem drugič! Truden sem. S Havajev prihajam.

ČUK: A, zato ste tako lepo zagoreli, gospod Podhlajen.

Podhlajen: A lahko si predstavljate, da nisem šel tja letovat.

Listnica uprave

PODPORNO NAROČNINO so nakazali:
Zlatka Obid Lokatos, Trebče, 25.000 lir
Bogomila Švab, Trst, 25.000
Ivica Švab, Trst, 25.000
Ljod Burjese, ZDA, 30 dol.
Diomira Bajc, Trst, 50.000 Lir
družina Sturm, Gorica, 20.000
Emil Lasič, Sovodnje, 20.000
Pavla Jazbec, Nabrežina, 20.000
Tomaž Vetrih, Gorica, 20.000
Zorko Gorjan, Mačkolje, 25.000
Alojz Hlede, Števerjan, 20.000
Silvana Markuža, Nabrežina, 20.000
Katja Klanjšček, Gorica, 20.000
Natalija Vecchiet, Trst, 20.000
Savica Malalan, Opčine, 30.000
Štefan Falež, Rim, 100.000
Željka Simčič, Gorica, 24.000
Metoda Žvanut, Gorica, 20.000
Marilka Koršič Čotar, Gorica, 20.000
Viktor Prašnik, Gorica, 20.000
Štefan Tonkli, Gorica, 50.000
Ciril Koršič, Gorica, 20.000
Jože Kogoj, Francija, 200 frankov
NN, Rojan, 30.000 Lir
Kazimir Humar, Gorica, 20.000
Anton Briščak, Brišče, 20.000
gostilna Devetak z Vrha, 30.000
Ivan Sajovic, Gorica, 25.000
Mirko Špacapan, Gorica, 20.000
Tine Franceschi, Trst, 30.000 Lir

DAROVİ ZA TISKOVNI SKLAD

Rezi Marinček iz Argentine 20.000 Lir, Ema Štrekelj iz Trsta 6.000, Marjan Markežič iz Gorice 6.000, družina Polojac iz Trsta 18.000, Šolske sestre pri Sv. Ivanu 50.000 Lir.

Po 3.000 Lir so darovali: Ivanka Zavadlav, Josipina Hervat, družina Kralj, Vlado Kogoj, Jože Cotar, Hubert Močnik, Ivanka Koren, Ana Štrajn, Marjan Terpin, Emilija Budin, Ivana Smotlak, Marjetica Cibic, Pepica Martelanc.

DAROVİ V SPOMIN

V spomin na Jožeta Peterlina daruje hčerka Lučka 20.000 Lir za Mladiko.

V spomin na Milivoja Pertota daruje Sergij Delak 40.000 Lir za Mladiko.

Ob deseti obletnici smrti dragega brata Dušana Černeta daruje sestra Nada Roberts 58 dolarjev za Mladiko.

Majda Giralardi daruje za Mladiko 30 tisoč Lir v počastitev spomina prof. Jožeta Peterlina ob deveti obletnici smrti.

Vsem, ki so s podporo in darom izkazali navezanost na Mladiko, se iskreno zahvaljujemo.

AÑAGRAM V STAVKU

BIKA ne mika LIZA, pač pa stara veličastna Cerkev

ANAGRAM V STAVKU

Ne, SINKO, ni to LEV, pač pa slovenski papeški zavod v Rimu.

zasmehindobrovoljozasmeh

»Priča, torej tistega dne ste obiskali obtoženega. Kakšen pa je bil?«

»Stal je pri oknu, bil je bled kot ste na in peno je imel na ustih. V roki je držal oster nož.«

»Pa potem, priča, kaj je bilo potem?«

»Potem se je začel briti.«

Pacient: »Gospod zdravnik, zadnje čase vse pogosteje čutim bolečine v želodcu.«

Zdravnik: »Tu imate zdravilo, ki ga morate vzeti pet minut, preden občutite bolečine.«

»Kakšen odstotek umrljivosti je pri vas?«

»Povprečno umre vsak enkrat.«

IZLOŽBA OSLARIJ

»Na listi
Slovenske skupnosti
je vseh
štirideset kandidatov
slovenskih ...«

(Primorski dnevnik,
4.5.1985)

»Katera od panog smučarskega športa je najtežja?«

Odgovor: »Nakup smučarske opreme.«

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XI. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1985. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viala XX Settembre 85.

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

Korsic

Anton Korsic

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 54390

Dom in delavnica:

Ulica Damiano Chiesa, 91 - Telefon 571326

POSEBNI POPUSTI! OBIŠČITE NAS!